

Odsherred fortællinger og skildringer 1930

 T. Christiansen
Odsherred
2. Samling.
1930.

Statsbiblioteket

400012489666

3-103

0030

ODSHERRED

ANDEN SAMLING ✕ UDGIVET AF
TAGE CHRISTIANSEN
EGET FORLAG

ODSHERRED

FORTÆLLINGER OG SKILDRINGER

UDGIVET AF TAGE CHRISTIANSEN
EGET FORLAG

1930

INDHOLD

DE FØRSTE I ODSHERRED. Digt af *Kai Flor.*

FRA DEN GAMLE LANDSBY. Af Provstinde *Asta Christiansen.*

OVERLÆRER C. STEINCKE. Af fhv. Sognepræst *G. Knudsen.*

BARNDOMSMINDER FRA NYKØBING. Af Socialminister *K. K. Steincke.*

EGEBJERG PRÆSTEGAARD. Af Sognepræst *Landbo.*

SOMMERBYEN VED SEJRØBUGTENS BUND. Af Redaktionssekretær *H. Brix.*

DEN GAMLE AKACIE. Digt af *Tage Christiansen.*

NAAR MOR FORTALTE. Af *A. M.*

EFTERAAR. Digt.

ESTHERHØJSTENEN. Af Sognepræst *Wald. W. Bagger.*

LIVET. Et efterladt Digt af *L. C. Nielsen.*

EN LUMBSAAS-DIGTER. L. C. NIELSEN IN MEMORIAM.

Omslagsbillede: *RØRVIG KIRKE.* Efter Maleri af *Ebbe Christiansen.*

I Fjor udkom:

Tage Christiansen: *Odsherred (1. Samling).*

Udsolgt i Boghandelen.

De første i Odsherred

I 1918 aabnedes i Lumbsaas en Sten-
aldergrav. Forfatteren Kai Flor skrev
da følgende Digt.

De havde stolet paa en evig Hvile,
Urtidens Folk i deres Grav af Sten.
Han fik kun med: sin slanke Flintekile,
sin skarpe Kniv til Værn mod Mørkets Mén.

Og hun fandt trygt sin Plads ved Mandens Side
med Panden ydmygt bøjet mod hans Knæ.
Trætte af Nætters Frost og Storme stride
fandt de her lunt og tusindaarigt Læ.

Af deres Sønner jordet, hvor de vilde,
i Brinkens grønne Høj, i Bakkens Top,
hvorfra de tit saa Maanen stige stille
og tit saa Sol bag Havets Bræm staa op.

Hvorfra de fulgte Blæsten, som den fyger
med Vaar fra Syd og Vest, med Frost fra Nord,
hvorfra de tit saa barske Tordenbyger
staa frem mod Landet fra den sorte Fjord.

*H*er var det Sted, de sammen havde hegnet
i Pagt med Muld og Hav og al Slags Vejr;
her var det Sted, hvor de — før træt de segned' —
fik Jorden, Havet og hinanden kær.

*D*e hviler stille, medens Ege frønnes,
bag deres Nakker pusler Markens Mus.
Tretusind Aar bag Sten og Jord, der grønnes,
tretusind Aar i Fred i Dødens Hus —

*D*e havde stolet paa en evig Hvile,
mod Mørket væbnet med en Kniv af Sten.
Men hvad formaar mod os en Flintekile —
en Dag fandt Solen Vej til deres Ben.

*V*i stod paa samme Sted, blandt Hegn og Moser.
For Hvilens Skyld sin Dolk af Flint han gav.
Men vi tog Hegnets Tjørn og vilde Roser
og kasted' dem i vore Fædres Grav.

Kai Flor.

Fra den gamle Landsby

Tidsbillede fra Højby omkring 1860

Sofie! kan du skynde dig op! Der har været Bud fra Præstens, om du vilde komme derop nu straks til Morgen. Der er Gæster, og de skal ud at køre i Karet — til Vejrhøj og Dragsholm var det nok — og de skulde have Mad med til det meste af Dagen, saa der er Travlhed.

Sofie gned Øjnene og fattede ikke straks det hele.

— Ja, du skulde jo nærmest tage dig af Jomfru Varinka — den blinde Stakkel, som aldrig kan være med til noget. Tag den blaa Hvergarnskjole paa, nu da der er Fremmede.

I en Fart var Sofie ude af Slagbænken og i Tøjlet. Kjolen naaede til Ankel, saa man lagde knapt Mærke til hendes bare Ben.

— Har du nu vasket dig godt?

— Ja, Mor — og saa Farvel!

Sofie var parat til at gaa, men i sidste Øjeblik puttete hun sin lille Bibelhistorie ind under Kjolen og Underlivet — maaske blev der Tid til at læse lidt paa Lektien til i Morgen, hun skulde repetere forfra. Idet hun smuttede ud ad Døren, lød det inde i hende: I Begyndelsen skabte Gud Himlen og Jorden, men Jorden var øde, tom og mørk. — Ja, det var dengang! Men se nu, hvor Solen skinnede over hele Byen, Himlen var saa blaa, saa blaa med smaa Bomuldsskyer, der betød godt Vejr. Gaden var helt hvid af bare Solskin, og Røgen stod lige i Vejret fra Peter Andersens Skorsten; de var altid saa tidligt paa Færde dér paa Gaarden. Hønsene skrabede i Møddingen og Hanerne galede og fik Svar fra den anden Side af Gaden.

Fattighuset laa stille hen — dér hastede det ikke med at komme op. Men nu saa hun dog Stumpstine i rød Nattrøje — og dér stak Dam-Johanne

Hovedet lige hen til Ruden for at se, hvem der gik forbi; Vinduet lukkede hun aldrig op. Madam Poulsen stod og puslede ved sit store, indhegnede Syrentræ ud til Gaden — Madam Poulsen! som tit vilde have hende til at sove nede hos sig om Natten — Madam Poulsen! der havde sin Ligkiste staaende og gemte Mel og Gryn i den — uh nej! det var rigtignok bedre at sove derhjemme i Slagbænken. Sofie smuttede forbi uden at blive set.

Hun plejede at gaa til Præstegaarden op forbi Niels Jørgens Gaard, men fik pludselig Lyst til at stikke over Kirkegaarden for at se Kransene paa den ny Grav fra i Gaar; der havde været saadan et stort Begravelsesgilde i hele to Dage; hendes Mor havde hjulpet til baade ved Skærmadgildet og selve

Den gamle Port. Indkørselen til Præstegaarden.

A. C. pinx.

Dagen, da man spiste al den gode Mad, man selv bragte med sig.

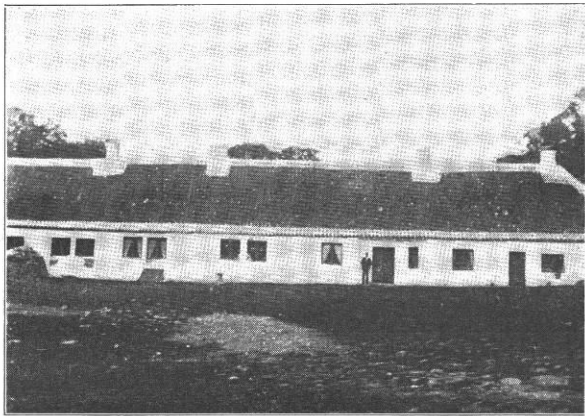
Ih, ja! der var rigtignok Kranse — nogle endda af Perler. — Men nu slog Kirkeuhret syv, og Sofie løb ud og ind mellem de forsømte Grave, smuttede saa ud gennem Kirkelaagen til Præstegaarden og skyndte sig ned langs den lange Stuelænge, til hun naaede Køkkendøren.

Ane sad i Bryggerset med Tørklæde om Hovedet og plukkede Kyllinger. Hun saa op, da Sofie kom, tørrede Sveden af Ansigtet med en Snip af Forklædet og sagde:

Puh, ha! Det er allerede en varm Steg denne herre — saadan et Jav det ogsaa har. Men vi maatte jo ikke slagte Kyllingerne, før vi saa, om det blev godt Vejr.

I Køkkenet stod Mette og pudsede Gafler i en Lyngtørv. Hun gav Sofie en Kop The, og medens den blev drukket, stod Sofie og saa ud i Gaarden,

hvor Niels var ved at vaske og pudse Karetten. Præsten var ogsaa derude, og Sofie saa beundrende paa den pæne, ærværdige gamle Mand, som stod der i sit sorte Tøj og med det hvide Haar, der klædte ham

Den lange Stuelænge.

saa godt. Hun var vis paa, at der ikke var nogen Præst i hele Odsherred saa smuk og fornem som Pastor Mathiesen.

Madammen kom sent op, hun taalte ikke ret meget. Stille og alvorlig gik hun gennem Stuerne. Hun kiggede ud i Køkken og Bryggers, spurgte, om Kapunerne var godt i Stand og hvor mange Baljer Tøj, der var sat i Blød ude ved Brønden til Stovvasken.

— Hele tre! meldte Ane hende fra Fjerene.

— Aa, det er jo kun en Spølkum-Vask, saa er der vel Askelud nok fra sidst?

Madammen gik ind igen uden at vente paa Svar.

Klokken elleve var alt færdigt til Turen. Præstens og deres Gæster tog Plads i Karetten, Madkurven blev sat foran hos Niels, der sad stiv og stram i sit nye Liberi og slog mægtige Knald med Pisken, idet de rullede hen over den store, grønne Gaardsplads og gennem Porten forsvandt bag Kirkegaardsmuren.

Sofie tog den blinde Varinka ved Haanden og førte hende ud i Haven.

— Led mig hen til Rosengangen, bad den blinde, og lad mig lugte til Provence-Roserne — min Yndlingsblomst, fra jeg var Barn.

— Nu gaar vi forbi Georginerne, oplyste Sofie, og her er Mosroserne til venstre og her —. Varinka stod allerede med Hænderne om en stor, dejlig Rose, da der pludselig lød Buldren af en Vogn i Gaarden.

— Men — det er jo Karetten! udbrød Varinka forskrækket og slap Rosen, jeg kender Lyden. Hvad er der sket — aa, løb og se efter.

Det varede længe, syntes Varinka, inden Sofie kom tilbage, men endelig hørte hun rappe Fodtrin i Havegangen.

Uh! — der er sket noget. Lige da Karetten kom kørende ned ved Svinget fra Strædet og skulde dreje til højre — der lige paa Bakken — saa kom Skræder-Martha gaaende over Vejen med sin Stok i Haanden lige foran Hestene — og de var ikke til at standse dør — og saa kørte hele Karetten over Skræder-Martha, saa hun trillede om og brækkede det ene Ben — og nu vil Præstens ingen Steder hen — og Madammen græder og er saa ked af det — og Ane er gal over, at de kom hjem igen — med Kyllingerne og det hele.

Dagen havde mistet sin Glans. Ingen tænkte mere paa Køretur. Sofie gik med Varinka gennem Havelaagen ned til Lunden og nærmede sig den hvidmalede Bænk.

— Aa, sagde Varinka glad, her er dejligt, og jeg synes — jeg synes virkelig, jeg kan skimte Bænken. Aa, tænk, om jeg fik mit Syn igen! Skal vi ikke gaa en lille Tur, Sofie? Men hvor hen?

— Ja, der er jo Tinghulerne.

— Er der ikke saa uhyggeligt? — alle de store Bakker, hvor nogen kan ligge gemt — og finder man ikke Menneskeben lidt nede i Jorden? Man siger ogsaa, det spøger derude om Aftenen. Nej, lad os hellere gaa ud til Mads Jakobsens Led; saa smutter du ind paa Fruens Vænge og finder nogle blaa Ridder-

Præstegaarden set fra Haven.

spor, som du ved, vokser vildt der — dem holder jeg saa meget af. Tag mig nu ved Haanden og pas paa, vi ikke kommer i Nærheden af Køerne.

Saa gik de langsomt ud ad Nygaardsvejen.

*

Da de kom hjem, var Madammen saa daarlig af Trykken for Hjertekulen, at Sofie nødvendigvis

maatte en Tur til Apoteket i Nykøbing efter Pulver og Piller. Ane sagde rigtignok, at det var meget nemmere — og kan ske lige saa godt — at sende Bud ind til Else Jørgens her lige omme bag Porten efter nogle af hendes Urter og Lægemidler — men det var naturligvis ikke fint nok til Madammen.

Sofie løb hjem efter Sko og Strømper, svøbte dem i et broget Tørklæde og begav sig saa paa Vandring med bare Ben og Hat paa Hovedet.

Solen skinnede, som den havde gjort det fra den tidlige Morgenstund, og der var saa varmt mellem Byens Husrækker. Vesti-Smed stod nynnende og lænede sig med Armene over Halvdøren, parat til en Snak med hvem, der kom forbi.

— Den er varm ved Ildstedet i Dag! raabte han til Husar-Stine, der gik forbi med en fyldt Lerkrukke hængende i et broget Baand. Man maa have frisk Luft.

— Ja — og se, hvad der passerer paa Gaden! svarede Stine.

— Aa, hvad, her sker jo ingen Ting — aldrig en Snus.

— Naa, det synes du ikke? Her var Begravelse i Gaar — og i Dag er Skræder-Martha kørt over — hvad mere forlanger du?

Vesti-Smed saa over til sin Genbos Smedie. Der holdt nu baade en Arbejdsvogn fra Borrevang og et Spand Heste til Skoning fra Ellingegaard. Ja, Ramsus Smed havde de fine i Sognet — men hvad! en anden én havde da ogsaa sit Udkomme.

Det kriblede lidt i Sofie, da hun saa Hans Christensen sidde paa sit Dørtrin og ordne Vidjer til at flette Halmkurve af — han kunde saa mange Eventyr — hvem, der kunde have faaet et med paa Vejen!

Kesten Per Jensens stod uden for sit Hus og snakkede højt op med Niels Borrevang om al den Flyven af Gigt, hun havde i Arme og Ben — det var til at blive tosset af.

Sofie skyndte sig forbi Kestens Led — som slet ikke mere var noget Led — saa var hun ude af Byen. Hun svedte allerede, da hun gik op ad den stejle og sandede Byaas — det var ogsaa en svær Knold at komme op ad.

Ved Drabsgabet kom et Vindstød farende ligesom med et Suk, skønt det slet ikke blæste — men Trolld-Mads's Hus laa lunt ved Bakken neden for Stendalsgaarden. Hans Kirsebær var saamænd allerede modne — men Stærene sad og huggede i sig, det bedste de kunde. Mads var jo saa klog; han kunde kurrere baade Mennesker og Dyr — og kneb det med at faa kærnet Smør, hjalp han ogsaa for

det; han havde denne Lovstikkerod der var saa god en Hjælp, og som han tog høj Betaling for, men slap billigt til, for han fandt den oppe ved Stendal.

Der sad nogle Børn paa Toppen af Illingbjerg og nogle trillede ned ad Bakken under munter Latter. Sofie havde en Gang været deroppe — og sikken en Udsigt, der var. Man kunde se tre Slags Vand, baade Sejrbøgt, Kattegat og Isefjord.

Paa Hovedlandevejen ved Staarup mødte hun flere Vogne. Verden blev større, jo længere hun kom frem. Snart havde hun alle Troldbakkerne paa sin venstre Side, Grønnehave Skov paa den højre og lige foran sig det blaa Kattegat. Neden for alle Bakkerne laa saa den rødtagede Nykøbing By.

Lærkerne slog deres glade Triller ud over de grønne Marker, og Sofie sang af Hjertens Lyst det Vers, hendes Far lige havde lært hende:

O, du skønne, skønne Maj!
Rundt paa Mark og Høje
staar med aabent Øje
Blomster smaa paa hver en Vej.
O, du skønne, skønne Maj. —

Paa Nyledsbakken lige ved Byen tog hun Strømper og Sko paa. Inde paa Apoteket sagde de, at hun kunde komme igen om en Time. Om en Time! Hvad skulde hun dog bruge al den Tid til? Naa, hun skulde jo købe Tvebakker hos Bager »Stænke«*) og Franskrød hos Bager Lilje — sommetider havde hun været ked af, at hun ikke maatte købe alt paa eet Sted, men nu var det godt nok, at Tiden kunde gaa med noget. Hun skulde ogsaa hente nogle Penge hos Prokurator Bagger — ham, der saa saa vist paa hende, fordi hun ikke var konfirmeret og alligevel hentede Penge til Præsten i Højby.

Endelig blev hun da færdig, og lidt uden for Byen tog hun Sko og Strømper af og bandt dem ind i Tørklædet, som hun havde gemt under en Sten. Hun plukkede et Par »Lænkeblomster« i Vejgrøften og puttede Stilkene ind i hinanden, saa pustede hun til en Blomst med modent Frø — og skyndte sig videre. Hun drejede af fra Landevejen og gik gennem Nygaard, hvor der var saa kønt med den lille Skov.

Da hun naaede Askerenden, maatte hun nødvendigvis staa stille for at lytte til Kildevældet, der sprudlede og rislede, mens det løb som et Vandfald i den lange »Rende« mellem Asketræerne. Ofte havde hun staaet her og lyttet til Fuglenes Sang og Vandets Plasken — ja, det var ikke til at rive sig løs fra, der var ligesom lokkende Toner i Vandet. Men naar — som nu — Skumringen saa smaat lagde sig ind mellem Træerne, da fik Stenene saa mærkelige Farver og lignede de Nøkker og Trolde, Sofie kendte

*) Steincke.

fra Eventyrene. Asketoppene hvislede svagt i Aften-
vinden, og Fuglene pippede fra deres skjulte Reder.

Da hun gik videre op ad Bakken, følte hun en
nagende Sult, og hun kom til at tænke paa de to
Tvebakker, som Bager »Stænke« havde givet hende
i Tilgift. Kunde det gøre saa stort, om hun spiste

En hyggelig Krog i den gamle Præstegaard.

dem — der var jo da ikke betalt for dem — og maa-
ske ingen vilde savne dem. Hvor var hun dog sulten.
Havde hun selv haft en Firskilling, kunde hun have
købt sig en »Prinsekringle« af de lækre, som laa paa
Pladen hos Bager Lilje. Hendes Far havde somme
Tider saadan en med hjem til hende. Hvor var hun
dog skrup — skrup sulten!

Inden hun ret vidste af det, havde hun spist de
to Tvebakker — men lige sulten var hun — saa det
havde nok alligevel været bedre, om de var blevet i
Posen. Hvi s nu Madammen spurgte efter dem —

Sofie saa ud over Næsholms Ruiner til højre for
Vejen; der var Rester af et Fangetaarn og Egestum-
per af en Bro, der havde ført over til en Borg, som
havde ligget dér engang. Hendes Far havde fortalt
om Fanger, der havde levet der nede i en Kælder.
Uha! Hvad mon saadanne Fanger havde gjort?

Hun satte i Løb, lige til hun naaede Mads Ja-
kobsens Gaard; saa sagtnede hun Farten. Og glad
var hun, da hun naaede op over Ellingebjerg og straks
efter stod i Præstegaarden med alle Sagerne. Ma-
dammen var gaaet i Seng, Sofie fik sine otte Skil-
ling for Turen — og ingen spurgte efter »Stænke«
Tilgift.

*

Præsten havde siddet og røget sin Eftermiddags-
pipe i Haven, mens Madammen gik rundt fra Blomst
til Blomst, fra Busk til Busk og puslede lidt ved det
altsammen. Nu rejste han sig og spurgte, om de
skulde gaa Haven rundt.

— Du véd, der er intet, jeg hellere vil.

— Se Akasien dér ved Kirkegaardsmuren, sagde
Præsten og pegede opad, se, hvor den rækker sig i

Vejret og strækker Armene ud til alle Sider, som
vilde den favne hele Himlen. Dejlige Træ! Maaske
vil det staa her og vokse, skyde og blomstre Aar for
Aar, mens Slægt følger efter Slægt. Man føler sig
saa lille, naar man tænker paa, hvor stakket en Stund,
man vandrer her. Naar man endelig synes, man véd,
hvor Vejen gaar — saa er man færdig.

Ak ja! sukkede Madammen og tørrede sine Øjne.

De gik langs med Huset og rettede lidt ved Espa-
lier-Roserne, forbi Buskadset og kom op paa Højen
i Havens nordvestlige Hjørne. Dé r satte de sig paa
Bænken og saa ud over Søhaven, saa paa deres lille
hvide Baad, der laa ganske stille paa den spejlblanke
Sø, og paa Elletræerne, der stod i Kanten af Søen og
kastede lange Skygger ind mod Lunden. Det plaskede
svagt ude paa Søen af Gedder, der slog i Vandet.

— Naa, jeg skal ud til en syg Kone, sagde Præ-
sten. Farvel saa længe.

Ak ja, ak ja, sukkede Madammen ved sig selv,
her gaar jeg alene med alle mine Bekymringer og
grunder — grunder paa det evige, uløselige Spørgs-
maal: Hvem er jeg? — adopteret Rosenkrantz —
men hvem var min Far og hvem min Mor? Min stak-
kels Hjerne er fuld af Spørgsmaal, som jeg aldrig
faar besvaret. Hun blev siddende en Stund og saa
melankolsk ud over Søen. Ak ja, det er skønt og godt
altsammen — skønt for alle andre.

Præsten gik ud gennem Porten, mens »Baby«
bjæffende sprang omkring ham og brugte sine korte
Ben med en utrolig Hurtighed, naar den Gang paa
Gang løb i Forvejen og ellevild kom tilbage igen. Med

Stolthed klappede
Præsten dens lang-
haarede, rødlige
Pels, mens han
tænkte paa, at saa-
ledes havde ogsaa
Grevinde Danner
klappet og kælet for
den, mens hun eje-
de den.

Nede paa Gaden
sad en Flok Smaa-
børn og lavede Huse
og Haver i Hjulspo-
rene; de rejste sig,
da Præsten kom,

men han nikkede venligt til dem og sagde: Leg I kun
videre, Børn!

Udenfor Skolen stod Lærer Sinding og bandt en
Rose op. Præstens Øjne fangede i Forbifarten Pla-
den over Skolens Dør og fik som sædvanlig lige læst:
Vi sjette Christian satte denne Sten saa var
han omtrent ved Møllerstedet.

Ude ved Traneleddet ad Ellinge til besøgte Præ-
sten den syge Kone. Derefter styrede han sin Vej

Pastor Mathiesen.

om ad det stejle Toftebjerg med den vidunderlige Udsigt. Dør laa foran ham det dejlige Kattegat med Himlens lyse Skær over sig, og i det fjerne hævede Hesselø sig som en blaalig, ujævn Stribe i Horisonten. Den store Klintebakke skød frem som et Værn mod Havet, og til højre strakte sig Landtangen med Rørvigs hvide Kirke som en skinnende Solplet i alt det grønne. Og Klintsø! med Sagnet om Kæmpen Lars Krans, der vilde hente sin Søster tilbage fra Sejro, hvortil hun var bortført af Nidulv fra Troldbakken i Stenstrup; hvorledes han for at danne Vej over til Øen vilde kaste Jord ud i Havet og derfor

skøn mellem Krat og Skrænter og med den smukke Baggrund af Lunden, Præstegaarden og Kirken, der majestætisk ragede op over det hele.

En Flok Storke søgte ned mod Vandet; Stilhed og Fred hvilede over alt, og Præsten følte en inderlig Glæde over det altsammen. Han forstod tilfulde, at hans Formand i Kaldet havde frydet sig over det skønne Sogn og skrevet derom i Embedsbogen. Han vilde læse det igennem, naar han kom hjem.

En Ko brølede i det fjerne nede ved Søen, og en lille Hund besvarede spagfærdigt »Baby«s Bjæffen, mens Præsten nærmede sig Niels Jørgens Mark,

Malkepige paa Hjemvejen.

S. Bay fot.

fylde sin Handske med saa megen Jord her fra Klint, at der blev en Sø paa 500 Tdr. Land. Men idet han vilde kaste, gik der Hul i Handsken, saa Sand og Jord dryssede ud og dannede Ebbeløkke Bakker. Da han saaledes ikke fik udført sin Bedrift, dryssede han det sidste i Handsken ud over Aasbakken i Lumbsaas, saa der blev en Bakke for hver Finger — og en af dem fik hans Navn.

Præsten skraaede hen over Marken forbi Didriks Gaard over til Snekkebjerg. Ogsaa her yndede han at staa og beundre det herlige Rundskue, og om dette Bjerg fortalte der, at en Skat havde ligget skjult inde i det, men blev gravet ud under dybeste Tavshed, og da man ikke formaaede at rokke Kisten, kom en Heks, som ved Navn hidkaldte tolv Stude og satte dem for Kisten. Og da hun raabte: Kør saa ud! røg Kisten op af Hullet med en saadan Fart, at baade den, Heksen og Studene trillede ned ad Snekkebjerg og forsvandt i Højby Sø.

Højby Sø! Ja, der laa den nede, spejlblank og

hvor Høsten var i fuld Gang. Mejerne gik fremad med Leerne, og Piger i hvide Ærmer tog fra. Det gik saa raskt og fornøjeligt.

Nærmere Byen gik en Pige med Mælkespanden paa Hovedet og Bindehosen i Hænderne; i den stille Aften hørtes tydeligt, hvad hun sang:

Nordvest for Sjællands Egne,
ved Oddens smalle Land,
hvor Marken den maa blegne
for Søvinds skarpe Tand,
der er jeg født og baaret,
det siger jeg for sandt,
og dér en Ven mig kaaret,
men ham jeg troløs fandt.

Da Præsten kom hjem i sin Stue, tog han Embedsbogen frem fra den lave Hylde, hvor Kirkebøgerne stod, og begyndte at blade i den.

Da lød forsigtige Skridt udenfor Døren, og en Haand famlede ved Dørgrebet.

— Er det dig, mit Barn? spurgte Præsten ømt og hjalp sin blinde Datter ind.

— Sæt dig her i min Sofa, Varinka, saa skal du høre, hvad min Formand, Provst H o l s t, skriver om Højby:

»Først i Foraaret af 1813 d. 11. April kom jeg hertil. Jeg ynder og elsker dette Sted meget, jeg har besluttet, om Gud vil, at lægge mine Ben her. Jeg er nu 49 Aar, da jeg skriver dette, og har 9 levende Børn og et dødt. Taknemlig erkender jeg Forsynets faderlige Ledsagelse gennem mange Besværligheder, og fryder jeg mig ved at have naaet dette Maal. Min Dødsdag og min Alder beder jeg en velvillig Haand at tilføje, naar jeg hviler for dette Livs Møje. Skrevet i August 1815 af Erik Begtrup Holst.«

Senere staar der:

»1817 opbyggede jeg Eriks Minde til Enkesæde for min eventuelle Enke, hvortil en Have med to Skp. Land. Huset er bygget for mine egne Penge og tilhører tilligemed Grunden, det staar paa, tilligemed Haven mine Arvinger.«

Efter hans Død er der skrevet:

»Og der det blev Aften, siger Vingaardens Herre: Kald Arbejderne og giv dem Lønnen. Stille og gudhengiven hjemgik han derfor d. 21. April 1838. Hans Legeme er jordet paa den lille Plads, der ligger Nord for Kirken mellem dennes østre, vestre og søndre Bygninger. Fred og Velsignelse over dette Sted, hvor Herrens fromme Tjener hviler, og Velsignelse over Menigheden.

Chr. Linde Holst,
den afdødes Søn og Kapellan.«

— Er det ikke smukt at høre, Varinka, og kan ikke vi sige det samme om Højby, at vi ynder og elsker dette Sted? — Men vil du høre noget mere, saa staar her om de Visitatser, Biskop Nicolaj Edinger Balle har holdt her i vor herlige Kirke; jeg skal læse en af de sidste:

»I Aaret 1797 d. 31. Juli visiterede jeg tredie Gang i Høybye Kirke. Ungdommen svarede i Almindelighed meget fromt med god Forstand. Mange havde læst Lærebogen og gjorde fornøjelig Rede for deres gode Kundskaber. De fleste læste vel i Bog og havde læst smukke Psalmer. I Skolerne er giort en haabefuld Begyndelse til videre Fremgang i Lærebogen — og man véd at svare med Forstand. Nogle læste skikkelig i Bog, men ellers behøver man Øvelse i Bøglæsning og større Nøjagtighed. Gud velsigne den værdige og retskafne Kirkens Lærer, at hans Iver og Omhu ogsaa her maa fremvirke mere og mere den frugtbare Evangeliske Oplysning, som andensteds blomstrer efter ham, og jeg ønsker iligemaade de gode Underlærere Kraft og Naade af det høje.

Dr. Nic. Edinger Balle.«

Præsten lod Haanden glide kærtegnende hen over Bogens brune Skindbind; saa satte han den omhyggeligt paa Hylde og sagde:

— Nu skal jeg have læst Avisen, saa kan Sofie siden løbe ned til Skolen med den. —

Sofie sad i Borgerstuen bag ved Bryggerset og ventede paa Avisen, men Ventetiden var slet ikke lang — tværtimod — for hun sad fordybet i Valdemar Sejr og fandt, at den var anderledes spændende end Holbæk-Posten og Nykøbing Avis.

Det var ved at mørkne, inden hun med Avisen under Armen smuttede ud gennem Porten — forbi den »blaa« Lænkehund. Den var hun mindre bange for end for de tre andre Lænkehunde, der stod i hver sit Hjørne af den store Gaardsplads — de var hendes Skræk — og naar de om Aftenen ved Sengetid blev sluppet løse i Gaarden, efter at Porten var stængt — ja, saa skulde Folk nok holde sig fra Præstegaarden. Sofie var vis paa, at Præstens havde mange Penge, saadan som de spærrede sig inde om Natten. Til Havesiden var der Skodder for Vinduerne, og mod Nord var der Jernstænger for. Det var slet ikke saa rart for hendes Mor, naar hun og Kesten Mads's skulde vaske i Præstegaarden og begynde Klokken to om Natten; saa maatte de først kalde paa Niels, for at han kunde hjælpe dem ind.

Paa Holtebakken var Sofie nær rendt paa en Flok Køer, der skulde ned til Søen for at vandes, men hun slap da udenom.

— Skal du i Skolen med Avisen? spurgte Stine, der kom løbende henne fra Gadebakken.

— Ja, og bagefter skal jeg hen til Ambek-Ane efter et Lod The og et Fjerdingspund Puddersukker til i Morgen, det er Søndag. Ellers drikker vi da altid Hyldethe. Gaar du med?

— Ja, hvis du gaar med til Mølleren efter Brød.

*

Da Sofie en Dag kom hjem, stod hendes Far i Døren lige hjemkommen fra en Vandring til Garvernen i Holbæk efter Studehorn.

— Nu skal jeg snart lave den ny Hornske, jeg har lovet dig, Sofie; den skal nok blive fin, naar Mor faar den slebet rigtig til. Men lad mig nu se, hvad du har skrevet i din Skrivebog, mens jeg har været borte.

Han bladede i Bogen med de brogede Billeder udenpaa og saa med stille Glæde paa de regelmæssige Bogstaver.

— Her er Afskriften, sagde Sofie.

— Ja, nu kan du læse det højt for mig, saa faar du Læsning med det samme.

Og Sofie læste højt og tydeligt om Hr. E b b e s Døtre og Mordet i Højby Kirke Julenat 1366.

— Verset kan jeg udenad, sagde hun og lukkede Bogen:

Syv Vintre efter dette Mord
stod Højby Kirke i Ban,
der blev ingen Prædiken gjort
og ikke jordet en Mand.
De bygte et Kapel paa Helene Bjerg,
dér søgte Kvinde og Mand,
indtil Paven formildte deres Sorg
og løste deres Kirke af Ban. —

— Saa maa du være fri, sagde Rasmus Madsen.
Og straks spurgte Sofie sin Mor:

— Maa jeg gaa ind til Peter Andersens?

— Ja, men tag dit Livtørklæde paa, for koldt er det især nu ved Aftenstid.

— Se Maanen! raabte Sofie uden for Døren, den er fuld; og hør hvor de visne Blade rasler rundt om Trappestenen.

— Ja, vi faar Vinter.

Med Hænderne under Forklædet løb Sofie hen mod Peter Andersens Gaard. Nogle Smaadrenge stod i Maaneskinnet ved Dammen uden for Gaarden og ragede noget op med Fingrene.

— Se, raabte de — se, Is!

Og de slikkede paa det, saa det smeltede.

— Puh ha! sagde Sofie i Forbifarten — spiser I af det beskidte Vand, som Gæs og Ænder snadrer i hele Dagen.

Sofie hørte ikke mere efter de tossede Drengene, hun gik ind gennem Porten, hvor Vinden fo'r susende omkring hende — saa skyndte hun sig hen over den toppede Stenbro.

Det var dejligt at slippe ind i den lune Stue, hvor Bornholmeren netop faldt i Slag til otte, da hun trampede ind paa Lergulvet med sine Træsko. Hun hilste Godaften og satte sig paa den lange Bænk langs Vinduerne, og i et Nu havde hun set alt, hvad der foregik i Stuen: Ane og den anden Pige sad paa deres lave Skraastole paa hver sin Side af Chatollet og katede. En Lysekælling stod ved Siden af Bilæggerovnen og lyste svagt ud i Rummet. Henne ved Køkkendøren stod Karlene og kernede med Vuggekernen, den ene gav et Spark til Flødebøtten, der stod dem lidt i Vejen.

Sofie havde endnu ikke faaet Munden paa Gled, hun bare saa' og saa'. Det store hjemmebagte Rugbrød laa paa Bænken og lugtede saa godt, at man blev helt sulten deraf. Ølstojen stod paa Bordet og blev flittigt benyttet af Karlene, der kernede sig varme.

Aldrig havde Sofie set saa mange smukke Billeder som dem, der hængte her paa Væggene. Allerfinest var Jomfru Marie og Jesusbarnet i de dejligste blaa og røde Klæder. Og der var Navnekluden i Glas og Ramme og et mindre Billede, hun ikke forstod, med et Vers under. Sofie tog Øjnene fra det og prøvede, om hun kunde det udenad, for nu havde hun da nok set paa det over Tusinde Gange i sit Liv.

Fra Hjertet sig mit Ønske hæver
til Glædes Giver op til Gud,
hvad her vort sande Vel udkræver,
han faderligen deler ud.
Med Dig at dele Fryd og Glæde
ej større Held jeg ønsker mig,
at strø med Blomster Dine Dage,
oh, hvor jeg dog var lykkelig. —

— Du ser saa fortabt ud, Sofie, sagde Ane; kom herhen og se, hvad vi laver! Dette her er Lod-Uld; Sommer-Ulden er anderledes. Nu skal vi have al Ulden kartet og spundet til Jul; saa kommer Turen til Hør og Blaar — og naar det er færdigt, væver vi, saa det staar efter. Naar saa Foraaret kommer, breder vi Lærredet ud paa Bleg, saa er vi færdige med Vinterarbejdet og kan rigtigt fryde os, naar vi gaar og vander det gode Tøj og ser, hvor hvidt det bliver af Luft og Lys, af Vand og Dug.

— Hvad saa, naar I er færdige med alt det? spurgte Sofie.

— Ja, saa kommer Turen til at sprede Møg og ælte Tørv — og saa har vi Høslætten — jo, der er nok til hele Aaret, man er aldrig ledig, og det er godt det samme. Naa, man faar jo ogsaa baade Hvergarn, Lærred og To — og tredive Rigsdaler til — saa man kan nok bestille noget for alt det.

— Nu er der Smør, brummede Karlene, og Ane kom straks hen og tog det op af Kernen. Hun gik ud i Køkkenet med det, og Sofie fulgte hende i Hælene.

— Kom her, sagde Ane venligt, jeg har dejlig Syltemælk — det er jo din Yndlingsspise; du skal have det paa et Stykke Brød. Den er af vort det sorte Faar — men du kan da se, at Mælken er hvid nok. Har du aldrig hørt om Studen fra Stubberup, der gik paa Loftet og faldt ned i Syltemælken? — Naa, ikke — jo, der laa nok et Hus saa tæt op ad en Bakke, at Lemmen op til Høloftet stødte lige op til Skrænten, og Studen sprang saa ind ad Lemmen for at æde Hø — men gik lige durk igennem Brædderne og ned i Konens Syltemælk. Ja, der var én Stud til i Stubberup, men det var en anden Slags; det var én, der ikke vilde tage Hatten af for Baronnen paa Dragsholm.

— Sikke meget Mad I dog har, sagde Sofie og pegede paa al den Grød og kogte Kartofler, der stod paa Underbordet.

— Ja, der skal noget til til Mælkegrød og stuede Kartofler til alle de store Mandfolk. I Morgen skal vi slagte Faar og støbe Lys — saa kan du komme og være med.

Sofies Øjne straaledede; hvor var der dog meget at se hos Ane, og hvor var hun dog dygtig til alt. —

Da de igen kom ind i Stuen, havde Karlene sat sig til at skære Knapper af Svinekløve, og der laa noget tyndt Staaltraad til at lave Hægter af.

Sofie lugtede til Geranien i Vinduet og gned lidt paa den med et Par Fingre for at faa mere Duft. Gyldenlakkerne var kun i Knop og blev maaske slet ikke til noget her mod Nord.

— Skal I ikke lave flere Kalkkoste af Svinebørster? spurgte Ane Karlene.

— Nej, nu behøver vi ikke flere til Foraarsarbejdet — men vi skal have spundet flere Tøjr til Kørerne.

— Ja, her er nok af Blaar, som vi ikke kan bruge. Ane tog et Fad Mælk ned fra Hylden under Loftet og bar det ud i Køkkenet. Derefter satte hun sig igen til at karte, og Sofie pillede Ulden ud, saa den var nem at gaa til.

— Du skal ogsaa engang lære at karte, sagde Ane, og spinde og væve; det er godt at kunne lave sit Tøj selv, det er noget, der holder. Du skulde se en Kjole, Kesten har faaet sig, det nydeligste Hvergarn med ruderet Mønster, blaåt og hvidt — hvert Sting har hun selv syet med det bedste hjemmespundne Hørtraad, som hun har vokset — saa det brister saamænd aldrig. Ork, den er saa svær, at den kan staa alene; men hun siger, den skal ikke paa før til Jul — hun skal nu altid have sine nye Klæder hængende en Tid, før hun bliver fortrolig med dem.

Peter Andersen kom ind i Stuen. Han havde været en Tur i Byen. Han satte sig for Bordenden, tog en Drik Øl, saa' paa Arbejdets Gang og fortalte saa, at nu havde Mads Rasmussen paa Sexhøj faaet en rigtig Fjedervogn — han havde selv set den.

— Det er svært, saa de kommer med der i Lervangen, sagde en af Karlene, det er jo ellers, som om der var mere Stads ved at være fra Stovvangen der østerpaa.

— Ja, to af Stovvangen kan tage tre af Lervangen, siger man.

Pigerne holdt op med at karte, og Ane havde Ærinde i Køkken og Kælder. Sofie gik som altid bag efter hende, saa' paa Pølsehornene, der hang under Køkkenloftet, paa den store Ost nede i Kælderen og det røgede Faarelaar, som hang paa Bjælken dernede.

— Ja, Peter Andersen har mange gode Sager, sagde Ane — men desværre ingen Kone mere. Men han er saamænd altid saa glad og fredsommelig — endda han er født i Krigstid.

Sofie spidsede Øre.

— Jo, han er født tre Dage efter, at Prins Christian sprang i Luften herude ved Odden. Og der var Indkvartering her paa Gaarden af Kystvagten. Porten blev stængt om Aftenen, og ingen slap hverken ud eller ind — saa der var Vagt nok over den nyfødte Dreng.

Men saa en Aften kommer en af Soldaterne og melder til Officeren, at der er nogen, der banker paa

Porten, og de spørger, om de skal lukke op. Efter nogen Nølen og Overvejelse blev der svaret ja, og Porten gik op for — Karoline! Hun havde kogt Sortpølse og var blevet sent færdig, men nu kom hun med den som Barselmad. Den var saa haard, at hun brugte den til at banke paa Porten med. Men jeg snakker —

— Ja, og jeg maa hjem, Mor venter mig nok.

Paa Gaden saa Sofie i Maaneskinnet en Vogn med Folk paa dreje ind hos Snedkeren; der skulde de saa bede og Mændene vel have en Dram. Damerne sad indpakket i sammenlagte Dækkener, og Sofie vidste godt, at oppe ved Halsen maatte der være trukket et Hosebaand igennem, saa det kunde falde til; det lignede en hel Chenille. Hvor mon de nu kom fra — hvor mon de skulde hen, og hvorfor kørte de ikke hellere til Nykro oppe ved Landevejen — det var da en rigtig Kro.

*

Hans Madsen listede langsomt og forsigtigt ned ad den stejle Trappe fra Kirketaarnet. Tranlampen var lige ved at gaa ud — men han naaede vel ned forinden. Han havde staaet deroppe og ventet ti Minutter paa, at Kirkeuret skulde slaa otte — for han vilde da ikke ringe første Gang før Tiden — det var saamænd tidligt nok Klokken otte — Vinterdage i Mulm og Mørke. Hvis Lampen gik ud, inden han naaede ned, vilde han vente med at gaa ind i Kirken efter Daabskanden til at hente Vand i, til han skulde ringe anden Gang Klokken ni. Der var jo to Børn, som skulde døbes i Dag.

Men hvad var det? Lød det ikke, som om noget rørte sig oppe i Taarnet? — Men det var jo umuligt, at nogen kunde være deroppe, naar han selv kom lige derfra. Var det Allikerne, der lavede Reder? — Nej, Sludder, det var jo Vinter nu. Det var nok bare Lyden fra Klokken, der endnu drønedes deroppe, den sad ham altid længe i Øret. Men det var jo ogsaa Klokker over alle Klokker, de her i Højby; jo, jo, det var noget, der kunde høres, naar de alle tre rungede ud gennem Glughullerne ved Begravelser.

Sindigt gik det ned ad de stejle Trappetrin. Hans Madsen vidste fuldt vel, at han var en gammel Mand, og at man ikke skulde hidse for stærkt paa — eller være dumdrstig som nu Ole Mogensen, der under sit Murerarbejde havde staaet paa eet Ben oppe paa Kirkens Tagkam og tømte en Pægl og bagefter vinket med den tomme Flaske. Nej, friste Skæbnen skulde man ikke — det kunde sagtens gaa galt endda.

Bump! sagde det, og Hans Madsen tog for sig med Hænderne, saa den sidste Smule Lys i Tranlampen sluktes. Han troede, der kun var eet Trin tilbage, og saa var der to. Hans ene Træsko faldt af, og lidt forkert og tungt kom han ned — men det kunde være gaaet meget værre. Nu var han da nede, og det ligesom lettede at se Maanen skinne. Han satte Huen tæt ned over sit lange, hvide Haar og

vandrede langsomt ud fra Kirkegaarden. Da Kirkeklokken ringede sammen Klokken ti, gik de sidste Kirkefolk op ad Bakken og gennem Laagen. Sofie fulgtes, som hun plejede, med sine Forældre.

I Vaabehuset sad to Kirkegangskoner; de skulde indledes og ventede paa Præsten. Inde i Kirken havde hver By sine Stole med Laager og Knager paa. Mændene sad til højre og Kvinderne til venstre. Sofie kiggede rundt — hun vilde se, om der sad nogen oppe i »Buret« — det underlige Stillads, som var lavet oven over de nederste Kvindestole. Det tilhørte Familien Buchwald paa Anneberg — og var vist helt morsomt at sidde i — lige som en lille Stue for sig selv med Vinduer uden Glas og et lille Gardin til at trække for.

Nu kom Præsten med Kirkegangskonerne lige bag efter sig; de gik saa langsomt som til en Begravelse og i nøje Trit med Præsten. Salmebog og Lommetørklæde havde de i de foldede Hænder, og deres sorte Kjoler slæbte efter dem op ad Stengulvet. Hvor saa de højtidelige ud.

Lærer Sinding læste under Korset, og saa sang man. Det var Kapellanen, som skulde prædike, han sang selv:

Alene Gud i Himmerig
skal Lov og Pris tilhøre —

saa sang Menigheden videre paa Salmen. Folk sad saa stille og andægtige og hørte paa Præstens lange og noget strenge Prædiken. Efterhaanden som Tiden gik, følte man det lidt køligt om Fødderne — for Støvler var jo ikke det samme som Træsko. Men ellers var man da godt klædt paa i Hvergarn, Vadmæl og valkede Hoser — og vant til den kolde Kirke.

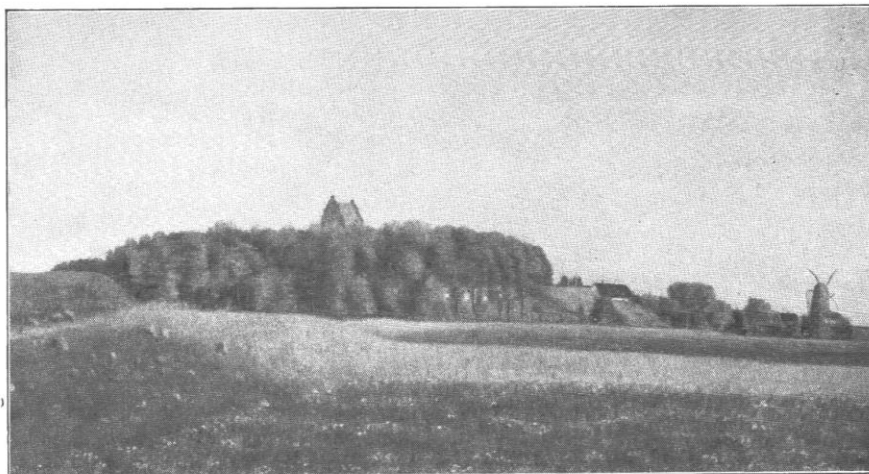
Hans Madsen sad ude i Vaabehuset og hørte paa Prædiken. Han vilde ikke gaa ind, for saa skulde han forstyrre, naar han gik ud for at hente Børnene, der skulde døbes. Men han kunde ogsaa godt høre Pastor Richardt, han talte mere højt og tydeligt end den gamle Præst, som jo nu var skrøbelig af Helbred.

Hans Madsen passede nøje Tiden, naar han skulde gaa; saa listede han stille ud og fandt Gudmødrene

der, hvor de var taget ind i Kirkens Nærhed. Saa lindede han lidt ved Døren og sagde venligt: Saa lakker det ad! hvorefter han blev bedt ind at spise af Konernes medbragte Mad, mens de gik op i Kirken. Senere gik han op i Vaabehuset og satte sig der til Gudstjenesten var forbi — for han havde lovet Sognefogeden at læse til Kirkestævne om et Par Stude, der var løbet bort fra en Mand i Ebbeløkke. Han havde ogsaa en Pakke Offersedler i Lommen, for traf man nogen, var det godt at være paa Gled med at dele dem ud til Jul.

Da Folk kom ud paa Kirkebakken, faldt de i

Snakmedhinden; man saas jo ikke saa tit. Sofie maatte vende sig om, da hun kom ud af Kirken, for at se, om den brede Revne i Taarnet var der endnu. Jo, den sad der godt nok — og hun vidste ogsaa, hvorefter den var kommen.

Byen set fra den nu udtørrede Højby Sø.

A. C. pinx.

Der havde ligget en Lindorm omkring hele Kirken, og for at faa den bort opfødte man en Tyr ved Mælk og Hvedebrød, hvorefter den blev saa mægtig og stærk, at den kunde gaa løs paa Lindormen. Men mens de kæmpede, slog Lindormen saa voldsomt med Halen, at Taarnet revnede derved. —

Hans Madsen havde forkyndt, hvad han skulde ved Kirkedøren; han havde laaset Kirken og gik nu med lidt forsigtige Skridt ned ad Bakken, hvor Efteraarets brogede Løv raslede omkring og fløj sammen i en lang Bunke ved Foden af Kirkebakken.

Ak ja, sukkede han ved sig selv, det er Løvfaldstid, Sommeren er forbi — kanske min sidste. Men det skal nok blive Sommer engang igen. Der staar Træerne, som om de var døde, men med levende Knopper i sig — og Rugen dernede i den sorte, kolde Jord, den skal nok blive til en skøn Ager til Foraaret. Og et Menneske — om han end er nok saa ringe — han er da bestemt til at vaagne op til nyt Liv efter Vinternatten i Graven. Havde han ikke saa tit forestillet sig, at Kirkeklokkerne ved Begravelserne sang ud gennem Glughullerne: Vaagn op paany! Vaagn op paany! Der var ingen Grund til at sørge; naar man ikke kunde mere her, maatte man humme sig for at give Plads til den nye Slægt.

Asta Christiansen.

OVERLÆRER C. STEINCKE

NYKØBING SJÆLLAND

Som ung lærte jeg at kende et Ord af Henrik Ibsen om, at »hver er Digter i Skole og Kirke, som øjner Idealet bag sit Virke«. Naar jeg nu som gammel ser tilbage paa de mange Mænd i Skole og Kirke, som jeg har lært at kende, og spørger: hvem af dem saa Idealet bag deres Virke og higede efter at virkeliggøre det, saa træder C. Steinckes Billede frem for mit Minde. Jeg har nok kendt Mænd i den danske Skole, der i højere Grad end C. Steincke var Skolemænd af Guds Naade. De havde en forunderlig Magt i deres Blik til alene ved det at vinde Børnenes Hjerter og Opmærksomhed, saa de overgav sig til deres Lærer at følge ham derhen, hvor han vilde lede dem. Men hvad Pligtfølelse og Troskab til at bruge det betroede Pund angaar, har jeg ikke truffet mange, der kunde maale sig med C. Steincke. Hans Søn nævnede ved hans Grav Retsind, Frisind og Borgersind som Kærnen i sin Faders Liv og Personlighed.

Retsind og Retfærdighed

er ved Siden af Kærlighed til Børnene og til Lærergeneringen Hovedbetingelsen for at blive en god Lærer. Naar man lærte Steincke at kende, opdagede man snart, at han var en retsindig og retfærdig Mand, der ikke med sin gode Vilje vilde gøre nogen Uret.

Han kunde gøre Indtryk af at være tilknapet og utilgængelig, ja noget haard og barsk, en Mand, der ikke taalte Indblanding i sine private Sager eller Indgreb i sine Rettigheder. Og saa var han dog en Mand med et blødt Hjerter og med fine, dybe Følelser i sit Indre.

Da jeg i 1904 var kaldet til Sognepræst for Nykøbing Sj. og Rørvig Sogne, rejste min Hustru og jeg til Nykøbing for at leje Lejlighed. I 200 Aar havde der ikke været nogen Præstebolig i Nykøbing. Vi kom fra Jylland med Kalundborgdamperen. Da Toget standsede i Jyderup, kunde vi forstaa, at der havde været Lærermøde. Mange Lærere steg ind i Toget. Jeg tænkte mig Muligheden af, at Steincke

var med, men i Holbæk mærkede vi ikke noget til ham. Da vi havde kørt noget med Odsherredstoget i en Kupé for Ikke-Rygere, hvor vi kunde sidde i Stilhed og berede os paa alt det nye, vi nærmede os, kom der en Mand ind til os i Kupéen. Han gav sig ikke straks til Kende for os. Ogsaa han sad en Tid i Stilhed. Der var noget, han først skulde have overvundet, inden han gav sig til at tale. Det var ham ikke let at mødes med den nye Mand, som han skulde arbejde sammen med. Han havde været god Ven med den tidligere Præst, Provst Bostруп. De havde arbejdet udmærket sammen. Nu skulde han begynde med en ny og vidste ikke, hvad det var for en Mand. Omsider fik han samlet sig og blev Herre over sine Følelser og gav sig til Kende for os som Skoleinspektør Steincke.

Det var Hemmeligheden ved C. Steincke: dette dybe, stærke Følelsesliv, denne dybe Pligtfølelse, denne stærke Retsfølelse, denne stadige Følelse af

Idealet i dets Højhed og Fuldkommenhed og sin egen Lidenhed overfor det at naa Maalet og samtidig Følelsen af egen Ret og egen Frihed og Selvstændighed. Dette stærke Følelsesliv i hans Indre forklarer meget hos ham. Først dette, at han til Tider tilknapede sig sjæleligt. Han følte sig nødsaget dertil. Og dernæst dette, at han ikke selv tog Ordet, naar han var bange for, at hans Følelser skulde overvælde ham. Ved Afslutningshøjtideligheden i Skolen efter endt Eksamen overlod han altid til Præsten at tale til Lærerpersonalet, Børnene og Forældrene.

Han elskede sin By og sin Skole og sit Arbejde i den. Han holdt af Børnene, ikke med en blød og gemytlig Kærlighed, men med en fast og alvorlig Kærlighed. Han var en Alvorsmand helt igennem. Han glædede sig med sin Skole, naar det gik godt. Og Glæden forskønnede hans Aasyn. Smilet klædte ham usigelig godt. Men han led ogsaa med sin Skole. »Vi har en ond Tid i Skolen nu«, sagde han en Dag til mig. Det er blevet hævdet i vore Dage, at der

er en nøje Forbindelse mellem Kærlighed og Dom. Den rette Kærlighed er ikke blind, men ser og dømmes alt det onde hos den elskede, men holder dog fast ved den elskede trods alt i Haab om, at det onde skal overvindes og udryddes. Saadan mener jeg, at Steinckes Kærlighed til de unge var. En stærk og mandig, retsindig Kærlighed, ganske fri for Blødsødenhed.

Man vil maaske undres over, at Frisind blev nævnt af Sønnen som et Særpræg ved Steinckes andelige Personlighed. Men Sønnen har set ganske rigtigt. Frisind er ikke at lade alt passere, ligegyldigt hvordan det er. Frisind staar i den inderligste Forbindelse med Retsind. Frisind er at ville og kunne øve, hvad der er Ret, ikke at øve Tvang, men lade alt, hvad der stemmer med Ret og Sandhed og Kærlighed faa Lov til at komme frem og udfolde sig. Steincke ønskede Frihed for sig selv. Derfor undte han ogsaa andre Frihed. Saa vidt jeg ved, var han som saa mange af os ældre »født Højremand«, o: opvokset i Omgivelser, der gjorde det naturligt for ham at slutte sig til det politiske og litterære Højre. Men han har selv sagt, at det var Kultusminister Scavenius' Mundkurvsirkulære for Lærerstanden i Firserne, der var Aarsagen til, at han maatte forlade Højre og slutte sig til Venstre. Dette Cirkulære vilde lægge et Baand paa Lærerstandens Ytringsfrihed. Det kunde Steincke ikke finde sig i. Og han vedkendte sig sit nye Standpunkt og blev ordførende Stiller ved Folketingsvalget for Venstremanden, fhv. Gaardejer og Kreditforeningsdirektør Peter Madсен.

Men det er ganske rigtigt: først ved et nærmere Kendskab til Steincke fik man Øje paa hans Frisind.

Hans Borgersind var derimod iøjnefaldende, saa at enhver straks kunde se det.

Da han i 1882 blev kaldet til Førstelærer og Kordegn i Nykøbing, forefandt han den Skoleordning, som den Gang var almindelig i Købstæder: en Friskole for de daarligt stillede Forældres Børn og en Betalingsskole for de bedre stillede Folks Børn. Denne Betalingsskole førte ikke frem til nogen Eksamen, hvorfor en Del af Byens Mænd i 1894 fik stiftet en privat Realskole og bygget et Hus til den, det Hus, hvori nu Kommune- og Politikontoret findes. Men inden denne Realskole blev oprettet i 1894, var Fri- og Betalingsskolen i Aaret 1892 slaaet sammen. Steinckes Ønske og Maal var nemlig at faa oprettet en virkelig Borgerskole for samtlige Byens Børn, hvori de Børn, der havde Evner dertil, kunde faa en videregaaende Undervisning.

Det er nok ganske rigtigt, hvad der fortælles: da man i Holbæk vilde gøre dette Skridt, bad man Steincke om at udkaste en Plan dertil. Og det gjorde han. Han opnaaede ogsaa, inden han døde i 1919, at

se Virkeliggørelsen af dette hans Ønske og Maal begyndt i Nykøbing.

Det var ham en Sorg og Smerte, naar de begavede Elever i Borgerskolen blev taget ud af denne og sat over i den private Realskole. Men lige saa dyb som denne hans Sorg kunde være, lige saa stor var hans Glæde over at faa Lov til at beholde de velbegavede Børn og give dem alt, hvad hans Skole formaaede. Men derfor glemte han ikke de jævnt eller svagt begavede Elever. Jeg skal nævne et Vidnesbyrd derom. Det blev nødvendigt at dele Børnene i de højere Klasser i Kommuneskolen i to sideløbende Klasser, hvoraf den ene gav almindelig Skoleundervisning og den anden en udvidet Undervisning, der førte Børnene frem til Borgerskoleeksamen. Disse Klasser skulde foruden deres Ordenstal: 5., 6. eller 7., have en Bogstavbetegnelse: a og b, for at holde dem ude fra hinanden. Nu kaldte Steincke Klassen med de almindelige Skolefag for en a-Klasse og Klassen med den udvidede Undervisning for en b-Klasse. Bag ved dette ligger der den rigtige Tanke, at de Børn, der maa nøjes med den almindelige Skoleuddannelse, ikke maa føle sig sat til Side som en ringere Del af Skolen. Derfor blev deres Klasse kaldt a-Klassen. Steincke elskede sin By. Han elskede baade dens Fortid og Nutid og arbejdede af al sin Magt med paa dens Fremtid.

Han kendte sin Bys Fortid og grundlagde Ods-herreds Folkemusæum, som var hans Hjertebarn. Det var Steincke, som fandt Borgmester Morten Thuesen Grundtvigs Ligsten, det vil sige en Fjerdedel af den. For snart 100 Aar siden blev Ligstenene i Nykøbing Kirke taget bort fra deres Plads og solgt ved Auktion. ¼ af Byens ypperste Borgers Ligsten var havnet under Afløbstuden fra en Køkkenvask paa Algade.

Og han omfattede sin By i Nutiden med en ægte Interesse. Dens økonomiske Liv støttede han af al sin Magt. I 18 Aar var han et virksomt Medlem af Byraadet. Formandsskabet i det vanskeligste af alle Udvalg: Fattigudvalget, blev ham betroet. Med Grundighed satte han sig ind i de fattiges Kaar for at støtte dem, saaledes som man i de gamle nøjsomme Tider støttede nødlidende. Han søgte at forene de to Hensyn: Hensynet til de fattige og Hensynet til Kommunen, at dens Kasse ikke skulde overvældes. Og han havde Øje for, hvad der kunde forskønne hans By. Han tog sig af Byens Anlæg. Og af Byens Skov ved Skærby. Det var ham en Hjertesorg, da der blev Flertal i Byraadet for at sælge til private denne Skov, som Steincke havde gjort saa meget for at fremelske. Og han, Alvorsmanden, havde ogsaa Sans for at støtte Byens Forlystelsesliv. Endnu som ældre Mand mødte han trofast til »Borgerlig Forening«s Fester, ja, han havde virkelig en Gang i sine yngre Aar spillet Løjtnant von Buddinge ved en Di-

lettantkomedie for at more sine Bysbørn. Der var nemlig Humor i ham. Men det opdagede man først ved nærmere Bekendtskab.

Mon det egentlig er saa let at øve sin Manddomsgerning dér, hvor man har levet sin Barndom og Ungdom? Der er noget tiltalende ved det: at bære sin Arbejds-Frugt dér, hvor man har sin Rod. Naar jeg var til Eksamen i den gamle Skolebygning i Svane-stræde og stod ved et af Vinduene paa 1. Sal, kom jeg somme Tider til at tænke paa, at her kunde Steincke staa og se ned paa Gaden og sige, som Aladdin sagde fra sit høje Slot:

Dernede gik jeg som en lille Dreng.

Han var ingen Aladdinsnatur. Hvad han var naaet til, var han kommet til gennem strængt Arbejde. Men han kunde dog føle med Glæde noget af det, som Digteren havde følt og faar os til at føle og genopleve med disse ligesaa dybe som jævne Ord:

Dernede gik jeg som en lille Dreng.

Men sin Stilling i Nykøbings Borgersamfund, sin Position maatte han vinde gennem strængt Arbejde og personlig Indsats ligesom sin Dygtighed som Skolemand.

Han havde Idealet for Øje. Han arbejdede sta-

dig paa sin Dygtiggørelse som Skolemand. Aldrig færdig, altid brændende for at udvide sine Kundskaber og uddybe sin Erkendelse.

Der var altid noget smukt at opleve og noget nyt at lære ved at være Censor hos ham, særligt i Religion og Naturhistorie. Baade Sjælelivet og Naturlivet havde hans fulde Interesse.

Øg Musikkens ædle Kunst dyrkede han med Kærlighed.

Han var alsidig i sine Interesser. Intet menneskeligt var ham fremmed.

Han kunde faa andre med sig, baade naar han bad Fadervor i Kirke og i Skole, og naar han sang for med sin smukke, dybe, klangfulde Stemme.

Meget led han, inden han brat gik bort. Sygdom og Sorg havde bøjet hans Ryg, men han voksede under det, han led.

Hans Hustru fandt, at jeg havde truffet det rette, da jeg samlede det, jeg vilde sige i min Ligtale over ham, om denne Kærne: Det, han vilde i og med sit Liv, var dette:

Til Gud ved Kristus.

Æret være hans Minde!

G. Knudsen.

BIOGRAFISKE NOTER

Carl Axel Niels Bernhard Steincke fødtes i Nykøbing Sj. den 29. August 1852 som Søn af Bagermester Carl Gottlieb Steincke og Hustru, Vilhelmine Cathrine, født Hvass. Hans Faders Slægt var oprindelig tysk, flere i den Slægt havde været Officerer. Hans Moders Slægt var en gammel Borgerslægt fra Nykøbing. Bager Steincke boede paa Algade, Nr. 48, nu Landmandsbankens Ejendom. Denne Ejendoms Have gik ned til Stien neden for Haverne, hvor nu Dommerboligen findes. Nederst i Haven var der en Dam med en lille Baad. Denne Dam var formodentlig en Tørvegrav, hvad jeg slutter af, at der, den Gang der blev gravet ud til Dommerboligens Grund, fandtes en falden Træstamme som saa ofte i Tørvemoser. Uden for Haven var Strandengen.

Steincke fik Skoleundervisning i Nykøbing; man har fortalt mig, at han ogsaa som Dreng fik Privatundervisning af en afsat Byfoged, der boede skraas over for Bager Steincke. Steincke blev Seminarist fra Jonstrup Seminarium sammen med sin Ven, Lærer Rasmussen fra Asminderup i Odsherred. Han blev først kaldet til Lærer i Staunholt i Farum Sogn, paa den Tid, da E. Mau og J. H. Monrad, begge kendte Forfattere, var Præster i Farum. Her fik Steincke sig en Ven for Livet i Lærer Horst.

Betegnende for Steincke og hans Selvstændighedstrang er det, at han forlovede sig paa den Dag, da han fyldte 25 Aar. Nu behøvede han ikke længer at spørge nogen om Lov dertil. Hans udvalgte var Lorentze Vilhelmine Josephine Hansen, født i Nykøbing Sj. den 16. Januar 1854, Datter af Murer-

mester Christen Hansen og Hustru, Ane Cathrine, født Hvass, paa Vesterbro Nr. 6. De blev ægteviede i Nykøbing Kirke den 23. Maj 1879.

Deres første Hjem blev Viskinge Skole ved Landevejen mellem Holbæk og Kalundborg, hvortil Steincke blev forflyttet fra Staunholt.

De fik to Sønner: K. K. Steincke, nu Socialminister, og Sigurd, der døde den 22. Januar 1894, 12 Aar gammel.

Den 18. Maj 1882 indsattes Steincke til Førstelærer ved Friskolen i Nykøbing samt Kordegn og Kirkesanger ved Nykøbing Kirke. I mange Aar havde han Embedsbolig i den gamle Skolebygning, hvor nu Musæet findes, indtil han først i Aarhundredet fik sin egen Ejendom bygget paa Grundtvigsvej Nr. 21.

I Aaret 1906 hædrede Medborgere Steincke ved en Fest paa Hotel »Phønix« i Anledning af, at han havde været Byrådsmedlem i 18 Aar. I Aaret 1907 holdtes der en Højtidelighed i Skolens Gymnastiksal, da Steincke havde virket i 25 Aar i sit Embede.

Han blev senere hædret med Dannebrogordenens Ridderkors.

I 1914 søgte han sin Afsked som Kordegn og Kirkesanger fra 31. Marts 1914.

Den 17. September 1919 døde han brat af sin Hjertesygdom og blev begravet paa Nykøbing gamle Kirkegaard Nord for Kirken.

G. Knudsen.

BARNDOMSMINDER

FRA NYKØBING SJÆLLAND

Naar man for Offentligheden staar som Satiriker, der i Reglen ynder at skjule sit virkelige Jeg bag en af Pressen fabrikeret Maske, vil det altid være en risikabel Affære at give Partiet som Lyriker.

Og alligevel har vi vel alle vore svage Øjeblikke. Jeg har det i hvert Fald ofte og ikke mindst, naar jeg, træt af Sliddet og Vrøvlet, hviler ud paa Strandhuset, og i Klitten stirrer ud

K. K. Steincke som Skoledreng.

over det hvileløse Hav eller lader Blikket glide tilbage til Barndommens Minder fra den lille By, hvor jeg færdedes uafbrudt fra den tidligste Barndom til Konfirmationsalderen, og hvortil jeg i næsten alle Ferier vender tilbage — for Mindernes, for den herlige Naturs Skyld,

ikke særlig for Menneskenes. A propos Menneskene! Ja, de er og var vel i Nykøbing som i alle andre smaa Provinsbyer, og alligevel forekommer det mig, at der maa have været flere særprægede Typer paa dette navnlig for 40 Aar siden meget afsides beliggende Sted end i andre Provinskøbstæder, der stod i livligere Samkvem med Omverdenen. Een Ting er i hvert Fald givet! Af mere eller mindre forhutlede Individuer, der kan betegnes som Originaler, var der en ikke ubetydelig Samling i de Tider, hvor den nuværende Sociallovgivning var ukendt og Hovednæringsmidlet for mange var den ædelige Kornbrændevin.

Man mindes »Niels Vrøvl«, der dekoreret (og paa anden Vis pyntet) med sin Soldaterkasket paraderede ved Apoteket eller Skovkassen for at redde nogle 2-Ører fra Landboerne. Man erindrer med Gysen »Peter Fodgarder«, som vi Drengene, naar han var fuld, var lige saa bange for som for Sikes i »Oliver Twist«; man husker »Lars Bom-Bom«, den uudgrundelige, »Halte-Niels«, der heller ikke var i Besid-

delse af noget egentlig vindende Væsen, og endelig blandt flere andre Carl Bang, der paa Grund af sine gode Evner og sin faglige Dygtighed havde fortjent en bedre Skæbne end at tulle rundt i Spiritustaage til evig Fryd for den ubarmhjertige mandlige Ungdom.

Forøvrigt er det mig en Gaade, hvorledes slige Eksistenser, specielt Carl Bang, var indrettede: elendig klædt, oplejede og forfrosne var de i mere end en Menneskealder i Stand til at taale de usleste Kaar, liggende ude i Vinterkulde og Slud, uden at dette tilsyneladende influerede paa deres Helbred; de var aabenbart i Besiddelse af en Konstitution, som er forsvunden i vor forkælede Tid, men som dengang trivedes fortrinligt — med den klare Snaps som Universalmiddel mod alle Skrøbeligheder, mod al Modgang; (det bemærkes herved, at undertegnede hverken drikker Snaps eller er Aktionær i Spritfabrikkerne).

Men ikke alene Menneskene var anderledes end nu, hvormed jeg dog ikke tilsigter at beskyldte den stedlige Befolkning for at være totalafholdende! Livet formede sig paa en helt anden Maade for os Børn af 1890, end for de Nykøbing-Drengene af 1930. Livet dengang var knyttet til Havnen, hvor der nu næsten aldrig kommer nogen. Men for 40 Aar siden! I de Tider, da Jernbanen var en fjern Fremtidsmulighed,

Sommerhuset ved Nykøbing Nordstrand.

Biler en ren Fantasi og Cykler en Seværdighed, tog man kun ud til Kattegat paa »Skovtur« og med Madkurv 1—2 Gange aarlig, ligesom til »Syv-Højene«!

Den vilde Natur med tilhørende Solbade, Dasen

i Klitterne o. s. v. var ikke kommen paa Mode; paa hele Nordstrands Kyst fandtes ikke eet Strandhus eller een Badehytte, men paa Havnen var der Liv. Det var her, det foregik! Dengang, i Sejlskibenes Tidsalder, levede endnu Halvdelen af Rørvigs Befolkning som Skippere eller Lodser, flere af Købmændene i Nykøbing havde adskillige stolte Sejlere, endda Fregatter, der gik paa Varmen, og tilmed gik »den lille Damper« daglig, henholdsvis til Holbæk og Frederikssund, medens »den store« en Gang ugentlig ankom fra København for Dagen efter at gaa videre, overfyldt med Kreaturer, Lam og Svin, en herlig Dag for alle raske Drenge! I disse Tider lød alle Sprog paa Havnen, og om Vinteren ragede Masterne fra c: 20 stolte Sejlere op i Landskabet, hvor der nu hersker Øde og Forladthed — trods den uddybede Sejlrende! Intet Under, at vi alle som en tilbragte Dagen, særlig om Sommeren, paa Havnen, ombord i Skibene eller paa Badeanstalten, hvor vi afvekslende lod os tørre og sprang ud fra Vippen »paa det dybe«.

Ak, hvor forandret! Dengang Sejlskibene, Diligencen med Hornsignalerne, Hestekøretøjerne, der paa de stille Søndage slæbte os med Madkurvene til Højsand eller Stokkebjerg, den gamle Skovpavilion med Sommerballet i »Den borgerlige Forening« og Vinterballet paa »Windleøv«, en Sport, som Drengene dog ingenlunde omfattede med samme Interesse som Nutidens Ungdom — og, lad os ikke glemme den aarlige Sprøjteprøve samt de halvaarlige Markeder, der bragte et Pust fra den store Verden i Form af Prof. Labri og tilsvarende Seværdigheder!

Og saa nu! Cykler, Telefoner, Motortog, Auto-

mobiler, daglig Jazz paa Rørvig Kro, Grammofon, Radio o. s. v., ja, saagar Asfaltbal! Hvilken Revolution i den gamle Idyl, hvilke Fremskridt! Kun det rent aandelige Liv i Byen synes saa nogenlunde at have værnet sig mod den altfor voldsomme Fart fremover, — bortset fra, at et stort, nyt Sindssygehospital jo ogsaa betegner en Fase i Udviklingen.

Men fælles for det svundne og det nuværende Aarhundrede er den vidunderlige og særprægede Natur: Mod Syd og Øst den smilende Fjord og hele det indtagende Ølandskab med de frodige Agre og de grønne Bøgeskove paa Rad langs de bølgende Bakkerækker og mod Nord det herlige Kattegat, kranset af det skinnende hvide Sand, bevogtet af den milelange Klitvold, bag hvis skjærmende Dække Plantage og Lynghede kæmper om Magten; men en Kamp i Skønhed og tilsyneladende Fred. Og over det hele den klare, nervestyrkende Luft og det vide Udsyn, der giver Sindet Ro og Fantasien Vinger. — — —

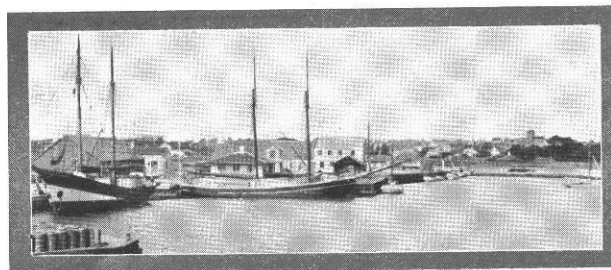
Lykkelige Odsherred, prægtige Nordstrand, smilende Nykøbing! Hvor tit og hvor løgnagtigt dine sikkert udmærkede Holbæk-Aflæggere af Aviser har rakket mig ned Aar efter Aar til Tak for alle de Penge, som ikke alene min Familie og mine Gæster aarlig lægger der-

oppe, men tillige de ikke faa Turister, jeg i Aarenes Løb har faaet til at tage dig i Øjesyn: Vi kommer dog igen atter og atter; thi vi beundrer dine male- riske Omgivelser, vi forfriskes i din styrkende Havluft, vi fornyes i din prægtige Natur — — og al Bladpjtattet, alt det kleinstädterische, som end ikke Ods- herreds evige Blæst har kunnet faa Bugt med, det — blæser ogsaa vi paa.

K. K. Steincke.
Socialminister, M. L.

Socialminister K. K. Steincke.

E G E B J E R G P R Æ S T E G A A R D

TRÆK AF DENS HISTORIE V. SOGNEPRÆST LANDBO

Egebjerg Kirke ligger paa en Bakke midt i Sognet, og der er en herlig Udsigt derfra. Det er der ogsaa fra Præstegaarden, der ligger Nord for Kirken, saaledes at Præstegaardshavens Sydside begrænses af Kirkegaardens nordlige Mur.

Saa højt og smukt har Egebjerg Præstegaard ikke altid ligget. Indtil 1776 laa den Vest for Kirkebakken nede i Byen paa »et nedrigt (d. v. s. lavt) og sumpet Sted« umiddelbart Syd for Egebjerggaarden, saaledes at dennes Have og Præstegaardens Have stødte sammen. Denne Præstegaard var en stor, firelænget, sammenbygget Gaard, hvis Stuelængde var fra 1688, og den var mod Syd, Vest og Nord omgivet af »en Lyst-, Frugt-, Blege- og Urtehaage«.

Det var her, Grundtvigs Fader, Johan Grundtvig, 1760 flyttede ind som Kapellan hos Sognepræsten, Provst Jens Arctander.

Han fik til sin Raadighed eet Værelse, der var møbleret saaledes: midt i Værelset et firkantet Fyrrebord paa Krydsfod med Skuffer og en Ryslæders Læsestol; ved Væggen et Skaksengested med graat og gult Danzigtøjs Omhæng; i Sengen; en rødtribet Olmerdugsdyne, 2 Underdyner, 2 Hoveddyner, en blaastribet Olmerdugs Trækpude; endvidere: en Egekiste, en Bogreol, en grøn Bogstol (d. v. s. Læsepult) med Laas og Nøgle; en Bilæggerovn; paa Væggen 3 smaa Skilderier og et Spejl i brun Ramme; endelig henne i en Krog: en Parykblok — et i Datiden uundværligt Remedium.

Den Menighed, han fik at virke i, gav Provst Arctander 1755 det Skudsmaal, at den »til at søge og fatte de Ting, som tjene til deres timelige Gaver, er der presence d'ésprit (Aandsnærværelse); men de er usamdrægtige, saa de ikke gerne kunne blive enige i en Sag.

Til at fatte de Ting, som høre til Kristendommen, er funden hos nogle et godt Begreb, hos de øvrige en Seenfærdighed; men til at efterleve Kristen-

dommen er Elendigheden stor.« Det er vel et fælles Træk i Tidens aandelige Fysiognomi, Jens Arctander her tegner.

Johan Grundtvig var her i Egebjerg 1760—1766 og lærte her sin tilkommende Hustru, Cathrine Marie Bang, at kende, medens hun, der var Datter af N. C. Bang paa Egebjerggaard, som Barn løb omkring i Egebjerggaards Have. Hun var født 1748, og Johan

Grundtvig hjemførte hende 1768 som sin Brud til Oddens Præstegaard. Hun var en meget betydelig Kvinde, for hvem der paa Pastor Lunds Initiativ er blevet rejst en Mindesten i Randen af Egebjerggaards Have ved Landevejen til Nykøbing. —

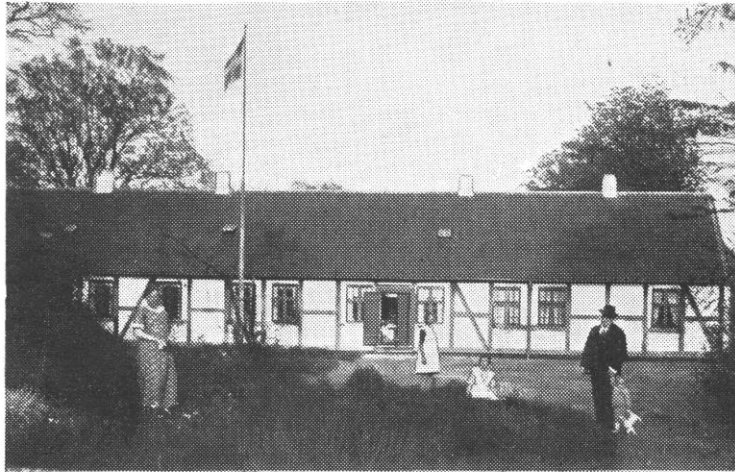
1774, den 4. Februar, blev der kaldet en ny Præst

til Egebjerg. Det var Andreas Johan Rehling. Han var ung — født i Koldby Præstegaard 1748. Han var begavet. Derom vidner hans Embedskarriere: 1783 Provst for Odsherred; 1786 Slotspræst paa Frederiksborg; og derom vidner hans forskellige Skrifter, der giver et smukt Billede af ham som Menneske og Præst. (Om R. se: Biografisk Leksikon og Personalhistorisk Tidsskrift VI Række 6. Bind.)

Han kunde mere end sit Fader vor. Herom vidner Sagnet, der siger, at han en Gang vendte Vinden og standsede en Ildebrand i Underød, og at han manede Morten Boesen til Stilhed nede i det berygtede »Morten Boesens Hul« ved Egebjerggaard. Han var meget velhavende. Derom vidner bl. a., at han allerede 1776 nedbrød den gamle Præstegaard og opbyggede den nuværende og anlagde dens Have.

Den nuværende Præstegaard bestaar af 3 store sammenbyggede Udlænger med Port mod Øst; to Fløjhuse mod Nord og Syd dækker Aabningen mellem Udlængerne og det store, anselige Stuehus, saaledes at der i den rummelige Gaardsplads er Læ mod alle Vinde og en lun Tumbleplads for Børn.

Alle Bygninger er Bindingsværk. Udlængerne

dels Fyr, Lærk og Eg, Stuelængen udelukkende Eg, ligesom Vindueskarmene er af Eg.

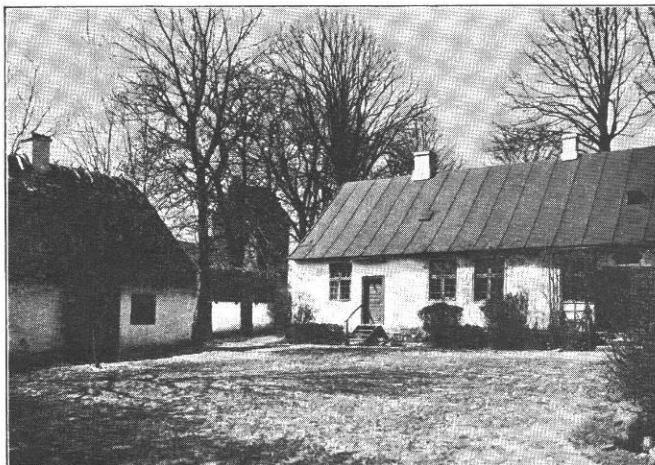
Udlængerne har endnu — bortset fra det Præg af Ælde, de 150 Aar har givet dem — samme Udseende, som da de blev opførte. Der er foretaget meget faa Ændringer ved dem. Derfor er Egebjerg Præstegaard typisk for en stor velbygget Gaard fra 1770'erne.

Stuelængen ser nu i det væsentlige ganske ud som i 1776. Den var egentlig i en vis Forstand mest medtaget, men i 1922 —23 blev den restaureret og ført tilbage til sin gamle Skikkelse. Nu bærer den som for-dum rødt Tegltag og præsenterer smukt, især ved Sommertid, sit rødfarvede Egebindingsværk, der indrammer de hvide Murfelter. Og indvendig er den gjort fuldstændig i Stand med sine smukke og store Værelser, hvor der trods Alderen er højt til Loftet, og hvor der er den ejendommelige Hygge, som Alderen giver.

Den har en Del ejendommelige og smukke Enkeltheder som f. Eks. den store Forstue, de smukke Døre og Dørindfatninger samt de prægtige, gamle Messingbeslag. Disse Ting er saa berømte, at de fremhæves i Trap: Danmark og i H. V. Clausen: Fra Holbæk Amt (Side 282).

Og saa hører der jo endelig til Egebjerg Præstegaard den gamle Have, der ikke savner Idyller, navnlig da en Sommerdag, naar Børnene leger derude. Den ligger godt, i Ly af Kirkens monumentale Bygning, og den har store og smukke, gamle Træer, bl. a. Eg, Akacie og Platan.

Den førnævnte Restaurering var en dyr Historie.

Egebjerg Præstegaard før Restaureringen.

S. Bay fot.

Den skyldes især en Kirkeminister, der havde historisk Sans og derfor forstod, at de gamle Præstegaarde gemmer, endda i højere Grad end andre Gaarde, »Mindets Duft fra Slægterne, der skred«, ikke blot Præsteslægterne, men Sognets Slægter »fra Barne-dagens Morgenskær og til den sidste Salme tav omkring den tavse Baare«.

Det var en god Boplads, der blev valgt, da — som en Indskrift over Hoveddøren lyder — Andreas Johan Rehling og Susanne Franck Beckmann lod den forfaldne Præstegaard nedrive og denne af nye igjen opbygge til Guds Ære og Efter-slægstens Nytte Aar 1776.

Der er Udsigt derfra. Først ud over vort Sogn med Bakkedragene, Skovene og de mange Hjem og videre ud over Odsherred og ind i Hornsherred paa den anden Side Fjorden.

Og Kirken og den gamle firelængede Gaard danner en hyggelig og rolig Enhed. Ofte maa jeg, naar jeg kommer borte fra, henimod Præstegaarden med Kirken i Baggrunden, henimod Hjemmet, tænke paa et Vers af Mads Nielsen:

*»Jeg elsker jer og synger jer en Sang,
I gamle Gaarde med de lave Lofte,
med mosgrønt Tag og Bindingsværk,
med Døren lav og trang,
med Krinkelkroge her og der,
med Duft af Hø og Fløjt af Stær,
— — — — —*

*I gamle Gaarde med de lave Lofte,
jeg elsker jer og synger jer en Sang.«*

C. Landbo.

Sommerbyen ved Sejrobugtens Bund.

Af Redaktionssekretær H. Brix, Holbæk.

et er ved Stranden. Jeg ligger og daser i Solen og fanger da dette Replikskifte mellem to Herrer, som spadserer forbi i dybsindig Samtale om Samfundsproblemer:

— Der er det ved at tage Madkurve med til Stranden, at Snapsen ikke kan holde sig rigtig kold.

— Ja, det kan den jo nok, hvis man har den paa Termoflaske; men naar man ogsaa skal have Kaffe med, er det jo ikke saadan at have Termoflaske til Snapsen ogsaa.

Høve Strand — for det er der, vi er — er et Eldorado for Madkurve og Termoflasker — med og uden Snaps. Og Menneskene følger jo Madkurvene, som i Bilernes Tid har oplevet en Renaissance. Der var en Overgang — det var i Efterkrigstiden — hvor vi

alle skulde paa Restaurant, og hvor Turen til Skov og Strand altid havde sit Endemaal ved en Beværtning med Bøffer, Smørrebrød, Øl, Kaffe og Musik. Nu kan vi uden det. Madkurven kan stuves ned i Bilen. Kaffen kan holde sig varm paa Termoflaske, og har vi to, kan Snapsen saagar holdes kold. Og Strandgrammofonen kan jo udmærket gøre det ud for Restaurationsmusik. Jeg tilføjer, at til Høve Strand er denne sidste Rædsel mig bekendt ikke naaet.

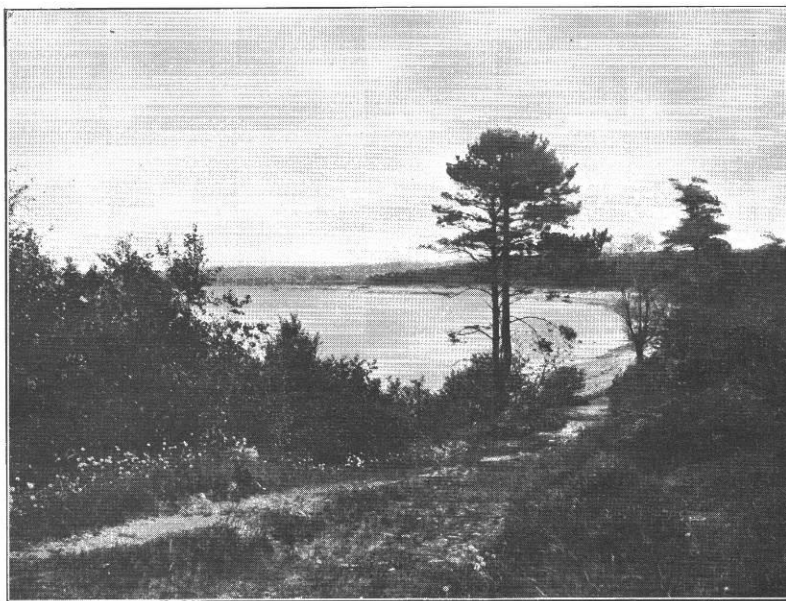
Men som sagt: Det er Madkurvenes Renaissancetid. Det er Oehlenschläger, der i St. Hans Aftenspil synger om at sætte sig med Madkurven »om det simple, landlige Træbord —«. Der er Opgør med Spidsborgerligheden i hans Digt. Og man fornemmer alligevel derigennem et Hjerte, der klynger sig til det hyggelige Billede af Familien om den dampende Themaskine.

Nu lever Billedet igen. Er vi atter ved at blive Spidsborgere, vi det tyvende Aarhundredes frie Mennesker, der elsker Dagen lang at tumle os ved Skov og Strand, saa vidt Klimaet tillader det iført det mindst mulige, fri-

gjort fra en Del Snerperi i Samlivet med Naturen? Godt saa! Jeg skulde blot ønske, at det blev forbudt dem, den svenske Teaterchef henregner til Sværvægterne, at bade fra aaben Strand. Selv i Spidsborgerlighedens og Madkurvenes Tid lever der en Rest af æstetisk Sans i os. Vi holder ikke af at blive mindet for meget om, hvad Umaadehold omkring Madkurvene kan føre med sig. Vi

husker kort sagt Forsells Advarsel om Legemskultur. Den sætter nu alligevel enkelte udenfor detdemokratiske Samfund her.

Vi andre er lige. Ikke naar vi kommer. Se, der er nu en fin Mand. I Smoking og hvidt Kravebryst i Anledning af Skovturen. Og jeg er i min allerældste, hullede Jakke. Den har oplevet adskilligt og bærer Præg af det. Men om lidt tumler vi os i Vandet, og hvem ser da, hvem der er Greve, og hvem

Parti fra Høve Bugt.

S. Bay fot.

der er Stodder? — — Saadan virkeliggør 1930 Frihed, Lighed og Broderskab.

*

*

*

Men vi er altsaa i Høve Skov! Paa Pladsen under de slanke Fyrretræer, som strækker deres mørke Kroner helt op i det blaa.

Hvor er Luften fin og gennemsigtig nu i August! Hvor klukker Bølgerne nænsomt mod Stranden paa denne stille Sommerdag! Og Bækken hvisker saa nænsomt til os, giver vore Drømme Farve, vore Haab Vinger. Suset i Trætoppene fortæller sit Eventyr om Landet Østen for Sol og Vesten for Maane. Og Himlen hvælver sig blaa og uendelig over Sejrobugten og Odsherred, hvis Arm krummer sig mod Nord. Landet ind over Lyngen og hinsides Vig og Jyderup Skov er besaaet med smaa Dukkehuse, som en gavmild Haand har spredt mellem gule og grønne Marker. Og om os har vi Skoven, Fyr og Gran, Bøg og Birk, Græs og Lyng, Sand og Marehalm. Men ikke sandt? Vi, der kender og elsker Høve, vil ikke træde

det fladt ved at skildre dets Farver i Ord, der alligevel ikke kan sige det usigelige. Og dem, der ikke kender det, kan vi *dog* ikke gøre begribeligt, at her, netop her, tabte vi vort Hjerter til den store Moder Natur.

— Kom og se, Far, en ny Panik, Gud har lavet! Det er en af mine Smaapiger, der fra sin Leg i Skoven kalder paa mig. Hun har funden en lille Urt, der i Formen minder hende om et Juletræ. Og nu mener hun, at det er den rare Vor Herre, der vil drive Gæk med hende paa denne dejlige Sommerdag ved at fremstille *den* Slags Juletræer.

En ny Panik, Gud har lavet! Et Under, han kastede i vor Turban. Et nyt Stykke forunderlig Natur af Form og Farver, som vi sjældent ser dem, blandet paa en Palet. Den smilende Ørgen Idyl, som Bøgens brede Kroner skygger over, en Granskov, hvis Dunkelhed giver Fred og Lægedom, og hvor hver Lysning er en Forjættelse om Livets Herlighed, »Lyngen«, der har noget af Vestjyllands Barskhed over sin Hede og sin nøgne, blæsende Strand. Og bagtil de bløde Bakkelinier, Esterhøj med den mægtige Genforeningssten, som Sognets Folk slæbte op ad Høve Stræde og rejste paa den herlige Bakketop, og Veddinge Bakker, hvis Toppe er Overraskelse paa Overraskelse. Fra hver og en synes Udsigten os skønnere end fra de andre.

Man fortæller jo, at da St. Peder delte Herregaarde ud, gik der Hul paa hans Pose, da han var over Holbæk Amt, og derfor har det faaet saa mange. Da han var ude med Vor Herres skønne Natur, har han nok ogsaa — ved et Held eller et Uheld, det kan være lige meget — tabt en Hoben af det bedste ved Sejrbugten.

Og vi befolker den Sommer efter Sommer.

I Længden kunde vi jo ikke, vi der har funden dette dejlige Land, nøjes med de enkelte Skovture herud. Vi maatte bo her nogle Uger af Sommeren. Der var Styrelse i dette at vaagne op herude en Sommermorgen, at høre Lærken uden for sit Vindue, at kunne krybe i Bade dragt og Badekaabe fra Sengen af og begynde Dagen i de blanke, salte Bølger. Morgenturen over Bakkerne, Timerne vi dasede hen i Sandet eller Skoven, Solnedgangen fra Toppen af Esterhøj, Bedeslagene fra Kirkerne omkring og Aftenturen ned ad Høve Stræde — alt samlede det sig til Minder, der skulde blive Lyset over graa Dage.

Ja, vi er rykket ud gennem de sidste Aar og har besat Kysten fra Ellingeskoven lige ned til Dragsholm, ja for den Sags Skyld fra Odden til Kalundborg. De fornemste byggede deres egne Huse, især ude paa Høve Lyng og i »Negerbyen«. Nogle tømrede sig et Skur i Veddinge Bakker eller fik en aflagt Sporvogn fragtet derud. Flere var vi, der flyttede ind hos Beboere omkring Høve, Veddinge, Ordrup, Bjergene o. s. v. I Masser af Huse og Gaarde rykker Beboerne sammen i et Par smaa Stuer eller paa Loftet og lader Badegæsterne faa Pladsen. Og ikke bare paa den Maade byder de os det bedste. De er skam Venligheden og Hjælpsomheden selv. Kan man bo i Høve uden at modtage en Tjeneste af Hanne og Lave Winther, i »Negerbyen« uden at blive hjulpen til Rette af Kinimond? De og flere er Stedets Forsyn, som altid er rede med Raad og Daad.

— — — Da der i Løbet af nogle Aar var overfyldt i alle Egnens Huse, rykkede Badegæsterne ud paa Feltfod. I de sidste Aar har Lejrlivet taget Fart i Høve Skov. En stor Lejr har rejst sig paa en af de aabne Pletter ned til Stranden. De brogede Telte straalte festligt, naar

Solen værdiges at skinne paa dem. Og selv naar Stormen jager, og Regnen skyller, holder de Stand. Nu og da har det knebet. Det danske Klima er ikke indstillet paa, at Landets Børn skal lege Vikinger igen. Naar vi saadan rykker ud fra vore Hjem for at gaa i Vandet, hænder det, at vi bliver dypet, saa det forslaar. Men hvad: de modige Folk, som befolker Teltene, maa jo være indstillet paa lidt af hvert.

Ogsaa i det fri Samliv med hinanden! Primitivt maa det jo være. Kan man leve primitivt i saa stor Flok, uden at det bliver *for* familiært? Og uden at det gaar ud over det æstetiske? De, der har prøvet det, faar svare.

Men hvorfor blive ved Høve, der — det indrømmer jeg — fra Hotel »Klinten« og lige op til Lyngen er ved at blive noget af en Myreture, naar Stranden dog — endnu — har herlige Fristeder med Fred og Ensomhed. Idylliske Oaser, hvor herlig Plantage giver Ly mod Sol og Blæst, Øde og Ørkenland, hvor Naturen endnu viser sig med barket Vildmandsfjæs, i hvis Haarsætning ingen Barber har blandet sig.

Vi er paa Fodtur fra Skoven sydover. Vi kigger ind i den idylliske gule Gaard bag »Klinten«, hvor Slyngroserne blomstrer saa pragtfuldt langs Hegnet Sommeren lang — den har Flydedokkens Direktør nu skænket sine Arbejdere, som besætter den paa Omgang Sommeren igennem. Og ned over Bakkerne ved Veddinge Strandgaard, Højesteretssagfører Møldrups smukke Ejendom, hvor den driftige Bestyrer Jacob A. Larsen nu har anlagt en lovende Frugtplantage op over Bakkerne. Vi staar paa stejle Brinker, hvor vi skal lede om andre Livstegn end sparsom Plantevækst og hæse Maageskrig. Vi kigger ind i smaa vejrbidte Plantager, hvis krogede, afsvedne Grene vidner om, hvordan Vejret kan rase herude. Vi iler forbi Skamlebæk Radio, hvis mægtige Master og Barduner unægtelig ikke har synderligt med Idyl at gøre, spekulerende paa, hvordan det nu skal gaa den Kaarup Møller, der hidtil har kunnet klare sig med Krystalapparat og Højtaler, naar den nye Station lader sin Stemme lyde. Nu finder vi et nyt stort Areal med Plantage og herlig Lyng, hvor Bebyggelsen saa smaat begynder. Det er Bankdirektør Bierbum, der ejer dette lille Paradis, der nok om nogle Aar, naar Træerne er krøbet en Alen mere i Vejret, vil være tæt befolket Sommeren igennem. Uden at fornærme dem nordpaa, der holder paa *deres*: Nordstrand har det ikke skønnere!

Nu er vi kommen paa ny Grund.

Værs' god! Tag Plads! Vi maa sidde Ryg mod Ryg her. Bænken er fra en gammel Linie 16, der tjener som Sommerhus længere oppe i Plantagen. Men den stammer fra Bivognen. Vi maa altsaa smøge vor Aftencigar her. Og vi tager ikke Omstigning. Vi slutter Turen her i Ordrup Krat, en af de herligste Plantager, netop i sin bedste Alder, 12—15 Aar.

Saa undgaar vi jo ikke, at Manden, som tryllede den frem, Gdr. Hans Larsen fra Gaarden heroppe bag ved, kommer og fortæller os — hm! hm! —, hvordan han fik det til at gro her paa Sandet. Det var Slid, det. Han taler maaske ogsaa om at bygge Badehotel herude. Og siger De noget om de daarlige Veje, er han ikke bange for at mene, at Odsherredsbanen maaske kunde sende en lille Ekspres herud med Sommergæster. Alt er muligt for den, der tror. Naar man da vil nøjes med det lange Sigt.

Men dette Perspektiv bryder vi os nu ikke om at lytte til. Vi har alt nok i de brogede Sommerhuse, der har rejst sig her i Plantagen. Skal vi gaa hen og jage Gøgen paa Flugt? Ordrup Krat vilde ikke være det, det

er, om ikke dens Kukkuk lød fra Plantagen i de stille Sommeraftener, og om man maatte savne Fætterens Svar helt ude fra Kaarup-Skoven paa den anden Side Næsset. Endnu er her saa fredeligt, at vi kan gaa langs Stranden og gennem Maageskrigene faa Fornemmelsen af det store Øde, af Ensomheden, som kan knuge, men som viselig ogsaa kan husvale og give Tanken Flugt ud over Tid og Rum. Og savner vi Underholdning, kan vi sagtens opnaa at blive inviteret i Cirkus eller til Lejrbaal hos vore Venner og Naboer, F. D. F.erne paa »Klinteborg«.

* * *

Vi kunde fortsætte. Gennem Ordrup By og Lejrbjergskovene til Bjergene, Vejrhøj og Dragsholm. Navnene alene fortæller os om et nyt og dejligt Land, som skænker mange Vederkvægelse. Men lad det være nok med dette lille — ak, alt for ufuldkomne — Forsøg paa et Rids af det prægtige Land ved Sejrbøgtens Bund, som i Løbet af faa Aar er bleven forvandlet til en Sommerby, hvor Hundreder af Mennesker inde fra Broste-

nene bolttrer sig i det vaade Element og slikker Solskin og Regn. En By langt mere broget og mangeartet, end jeg har kunnet skildre den.

Hundreder af fremmede Trækfugle har den knyttet til sig. I mangfoldige Hjem hedder Aarets to Vendepunkter nu Julen og Høve, Julen og Veddinge, Julen og Ordrup. Julen — det er saa kort, dette Lysglimt i de mørke Dage. Høve, Veddinge, Ordrup — det flygter ogsaa hastigt. Men disse sollyse Dage kaster Glans og giver Kræfter langt frem i Aaret. Og fremfor alt: de gør os til Børn af vort Land — og til Børn af vor Herres fri Natur. Herude lærte vi maaske at forstaa, hvad det betød, da Fristeren førte Verdens Frelser med op paa et Bjerg, viste ham Verdens Herlighed og sagde: Alt det vil jeg give dig —

Er Ordet for stort for det, vi her fik til Gave? Verdens Herlighed! For os, der kender Landet, rummer det i alt Fald *en Verden af Herlighed*.

August 1930.

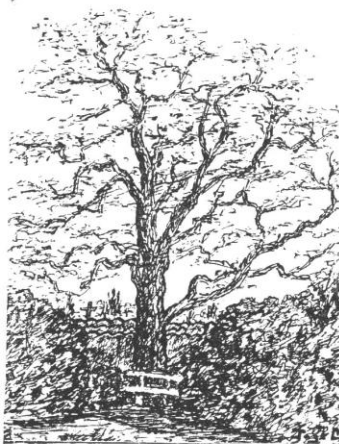
H. BRIX.

Den gamle

Akacie

Du har set det i Aar — du har set
det i Fjor
og saa mangen Gang før dette
samme:
at der bredes i Haven et blomstrende
Flor
og det tættes af grønt om din
Stamme.

ved Kirkegaardsmuren.

Du har lyttet til Legen paa Plæne
og Gang,
og til Ord, der blev hvisket paa
Bænken;
du har nynet din sagte, fortrolige
Sang,
naar en Præst sad fordybet i
Tænken.

Du har set, hvordan Slægter for Slægterne veg
efter Kampene her i det lave;
kun en Sten-Mur har skilt mellem Børnens Leg
og de dødes tyst blomstrende Have.

Du har viftet til Guldregn, Syrén og Jasmin,
naar de blomstrede under din Skygge;
du gemmer taalmodigt den Pragt, der er din,
til de andre staar mætte af Lykke.

Der er Furer i Barken fra Krone til Rod,
og de vokser — og faar til at svinde
alle Navne og Mærker, der ridsede stod,
og hver gemte et hemmeligt Minde.

Da folder de fagreste Blomster sig ud
over Kviste og krogede Grene;
da forsvinder din Ælde, da spirer der Skud,
da gaar Duft over Kirkegaardsstene.

Du har delt dine Grene og Blomsternes Drys
mellem Haven her og de dødes. —
Vil du love at gemme et Blomster-Kys,
til bag Muren vi sidste Gang mødes.

Tage Christiansen.

Naar Mor fortalte -

Fra det daglige Liv paa en Bondegaard

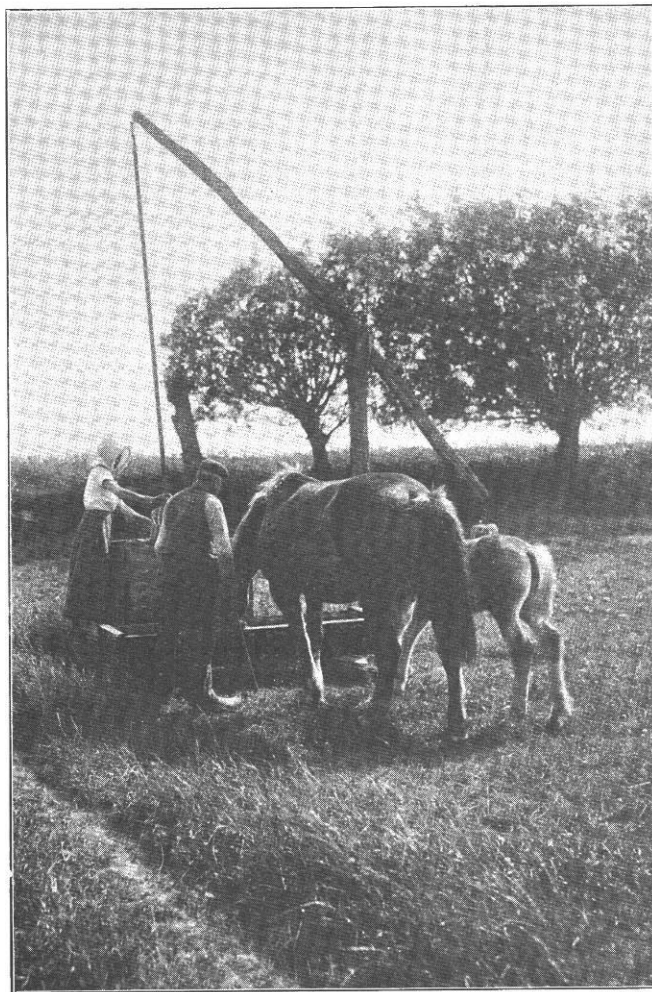
For omtrent Hundrede Aar siden, i 1833, blev min Moder født her paa Gaarden i Asminderup. Hun var i Besiddelse af en sjælden Hukommelse og Fortælleevne og dertil af et livligt Temperament, og naar hun paa sine ældre Dage i en Mørkningstime, eller mens Rokken snurrede, fortalte Træk fra Barn-dom og Ungdom, var det ikke saa sjældent, at Taarerne trillede paa os Tilhørere — den ene Gang af Rørelse over noget sørgeligt, den næste Gang af Latter. Hendes Moder døde, da hun var 17 Aar gammel, og hun var ene Pige blandt 4 Brødre. Derfor kom Moder aldrig ud at tjene, men traadte i sin Moders Sted i Hjemmet. Vel af den Grund og som Følge af hele Tidens ringere Oplysning blandt jævne Folk, uden Aviser osv., blev det jo kun den snævre Kreds omkring Hjemmet, hendes spredte Træk gav os et Billede af. Naar jeg nu gengiver enkelte af disse Træk, er det i den Tro, at de maaske kan have deres Interesse ved Sammenligninger mellem den Tids tarvelige, men sikkert ikke mindre glade Liv i en Bondegaard og Nutidens Forhold.

Min Moders Forældre blev gift 1822. Faderen kom fra Brendt, Moderen fra Nygaard. Hans Medgift var en mindre Ud-lod, beliggende i Hestehaven, samt hans Trækuffert, som havde været med i Frankrig under hans Soldatertid. Hendes Medgift var 67 Rigsdaler og hendes Kiste. Saa havde de — foruden

de solide Gang- og Sengeklæder — hver fra sit Hjem en Stol; og endelig maa ikke forglemmes de dejlige Kobbirting, vistnok alle fra Nygaard; blandt disse var 6 svære Kobberfæde, som havde staaet paa Hylden i Dagligstuen med nymalket Mælk. Alligevel fik de unge Folk godt møblet, da Manden tog fat og selv lavede alt Bohavet — endogsaa det Skatol, der den Dag i Dag er mig til stor Glæde. Sagen var nemlig den, at da Bedstefader var Soldat i Frankrig — han var Dragon i Randers og blev derfra sendt derned —, blev han saa længe borte, at de i hans Hjem — efterhaanden som Tiden gik og de intet hørte — maatte tro, at han var død. Da han saa omsider en skønne Dag stod derhjemme, havde en anden Broder overtaget Gaarden. Bedstefader gav sig da i Snedkerlære hos en Husmand ved Siden af, og det blev ham senere til stor økonomisk Hjælp.

I 1824 kom der en Dreng til Verden, og

da Barnet skulde i Kirke den første Søndag efter Fødselen, var der store Bekymringer for, hvorfra Penge til den store ekstra Udgift skulde skaffes. Men Forsynet sendte dem; ganske uventet kom om Lørdagen en Penge-Dusør, 4 Specier, fra Regeringen til dem, der som Soldater havde været i Frankrig. Stort anderledes var den økonomiske Stilling ikke, da der den 6. Maj 2 Aar efter igen kom en lille Dreng, og gode Raad var dyre. Men til alt Held var der nu det

Ved den gamle Vippebrønd.

S. Bay fot.

Aar usædvanlig tidligt blevet født et Lam; det tog Fatter paa Skuldrene og spadserede ind til Nykøbing med det. Og med Penge paa Lommen kunde han paa Hjemvejen gaa til Nygaard og Stenstrup at bede Familien til Fadderstads.

Som Aarene gik, voksede Børneflokken; og tidligt maatte de tage Del i Hjemmets Arbejde. Da Moder var 5 Aar, blev hendes ældste Broder konfirmeret. Moder huskede endnu Konfirmationsdagen og kunde se for sig Fader og Søn komme g a a e n d e hjem fra Vig Kirke, begge med høj, sort Silkehat og med hvide Strømper og Knæbukser.

TRAVLE DAGE

Bedstefader var saa heldig at faa Arbejde for Staten, idet han som Tømrer og en Svoger som Murer fik overdraget det store Stykke Arbejde at opføre Asminderup Kirkes Taarn samt en Tilbygning til Skolen; endvidere byggede han Nabogaarden til sin Kones Søster og Svoger. — Børnene maatte tidligt op for at hjælpe med Kreaturerens Røgt. Om Vintermorgenerne var somme Tider Vandet frosset i Brønden og Gødningen i Stalden bag Kreaturerne. Engang maatte Grisesoen i det strenge Vejr bo i et Hjørne af Stuen, mens den fik Grise. Om Sommeren gik det tidligt af Sted ud i Marken, ja, til den arvede Lod i Hestehaven skulde de ud inden Skoletid. I Middagsfrikvarteret kunde det paa bare Ben naas at løbe derud og flytte Køer og Faar, som ofte havde snærret sig fast i Tjørn og Krat. Faarene blev altid saa vilde oppe paa den Mark, og ikke sjældent slæbte de den lille Røgter af Sted paa Maven, før det lykkedes at faa Pælen i den stenede Jord. Mange strenge Ture voldte den Udloed, men dog især for Kvinderne, der skulde bære Mælken hjem i Bøtten paa Hovedet. Det tog 3 Kvarter for dem at gaa den lange Vej, og de kunde ikke hvile undervejs, da de ikke selv kunde tage Bøtten op eller ned, saa det var strengt nok.

Efter den raske Tur ved Morgenarbejdet skulde der nok være Appetit paa Byg- og Grynsmelsgrøden; men at det somme Tider kneb at faa den ned, skete ogsaa; da lød Faderens strenge Røst: »Tag noget paa Skeen eller gaa fra Bordet.« Middagsmaden var vel oftest Mælkemad, Aftensmaden den kraftige Faaresyltemælk, Rugbrød med røget Flæsk eller Ost til, Smørrebrød med kogt Mælk til. Smørret skulde der jo spares paa, thi der vankede jo Penge for det; Børnene gik med det til Nykøbing, 2 Pund ad Gangen at levere bestemte Steder.

HØSTGILDE PAA ANNEBERG

Efterhaanden bedredes Kaarene; Børnene blev voksne, Faderen holdt op at være ude paa Arbejde, men slog sig imellem Stunder paa Heste- og Kohandel; det gav lettere Fortjeneste. Megen baade Nytte

og Glæde havde hele Hjemmet af hans Omgang med Kaptajn Buchwald, Anneberggaard. Bedstefader var blevet Kaptajnens betroede Mand til at varetage hans Heste- og Kreaturhandel. Glade Stunder var det, naar han kom ridende i Gaarde og paa sin djærve Maade pratete om Dagens Begivenheder, og stor Fest var det, naar de unge fra Hjemmet blev bedt til det aarlige Høstgilde paa Anneberg, hvor Kaptajnen med Frue og Børn svang sig i Dansen mellem alle Godsets Folk. Saa glad havde Punchen engang gjort Kaptajnen, at Fruen forskrækket tog ham i Armen og sagde: »Men Gud, Frederik, du er jo fuld!« »Det gør ingenting, Grete, kom her skal du se«, og saa svang han hende i en rask Tyrolervals. Ogsaa en straalende Dag var det, da Bedstefader havde faaet afløst den gamle stive Stadsvogn med Tremmeagestolen med en efter den Tid ualmindelig flot Fjeder-vogn med stoppede Agestole, let opsvejet. Hele Familien var til Marked, og i det høje Markedshumør paa Hjemvejen svingede den op for Trappen paa Hovedbygningen paa Anneberg med et Piskeknald. Kaptajnen og Fruen kom ud paa Trappen: »Nej, min gode Ole Olsen, nu bliver det snart for galt, vil du dupere mig, der er jo saa galt Svaner paa Siderne.«

Det daglige, nøjsomme, arbejdsomme Liv gik sin Gang her som alle Steder. Mændenes Vinterarbejde var jo mest Plejlen og Hakkelsemaskinen; Kvindernes at kærne Smør, bage, brygge. Ogsaa Skurevisken blev holdt bravt i Gang, alt Trætøj skulde holdes hvidt og blankt, det var Borde, Stole, Køkkenredskaber, Spande, ja selv Mælkefadene (Sibøtter), der stod paa Hylden i Stuen, var af Træ. Om Aftenen samledes hele Husstanden om Tranlampen, Mændene med deres Snitte- og Halmarbejde; Kvinderne ikke alene med Karter og Rok, men ogsaa med deres nydelige Syarbejder; ubegribeligt, at de kunde laves ved den Belysning. Den Ihærdighed, den Tids Mennesker præsterede, kender Nutidens Mennesker aldeles ikke. Ikke sjældent sad min Moder som yngre sammen med Pigen til 12 om Aftenen, og naar de væddede om, hvem der paa en Aften kunde karte et Pund Uld, saa blev den 1. Og havde de et Aar høstet mere Lintøj end sædvanligt, saa maatte Byens Kartegilde det Aar staa hos dem, at de snart kunde komme i Gang med at spinde Hør og Blaar; der skulde jo ogsaa være Tid til at væve hvert Aar.

NAAR BEDEMANDEN KOM

Morsomt var det, naar Omgangsskrædderen kom nogle Dage i Træk og sad paa Bordet med Benene over Kors, mens Naalen og Munden gik ustandseligt. Saa en Vinteraften imellem fri efter Maltetid og i rask Trav paa Besøg hos Slægtninge i Sejstrup, Nygaard, Højby eller ogsaa hos Naboer og Venner nærmere ved. Om Sommeraftenerne samledes Ungdom-

men til Dans og Leg paa Grønsværet ved Skovfogedboligen i Anneberg og paa den lille Granbakke nær Skovridergaarden. Saa en skønne Dag kom Bedemanden ind ad Døren, snart var det til Begravelse, snart til Bryllup, han bad. Hans lange Bederamse maatte han kunne uden Fejl, ellers blev han lét ud. Ingen af nævnte Begivenheder kunde holdes uden tre Dages Gilde og Bryllupper stundom fire; saa blev der travlt med at forberede Stads og Madvarer. Fra hvert Sted skulde bringes til Gildesstedet Smør, Ost, Fløde og somme Tider en Dunk nymalket Mælk. Festmaaltidet paa selve Højtidsdagen var vist altid Risenegrød og Klipfisk, det krævede meget Smør og god Mælk. Ved Bryllupperne, hvor der var stort Optog af Brudepiger og Karle og lange Vognrækker til Kirke, dansedes der ufortrødent i flere Nætter i Træk.

Strengt kunde det blive, naar Moder, temmelig spinkel som hun var, maatte danse med 6 svære Vadnælsskørter paa for at efterligne Krenolinerne!

Det var ikke til lutter Glæde, hvis Folk i de Tider kunde faa lidt Penge tilovers. Gemme dem hjemme skulde de, og Skarnsfolk var der nok af; en Hemmelighed maatte det være. Nu havde Mors Moster, der var Enke paa en Gaard, jævnt hen faaet en Daler stukket i Strømpeskafte, der gemtes i Bornholmren, men hvornaar turde hun tage dem frem og faa dem talt? Saa endelig en Dag fik de voksne Børn Lov at køre til en Moster med en Gris; nu var hun alene, hun maatte straks i Gang med Arbejdet, og hun fik Pengene bredt ud over hele Bordet. Da, o Skræk, kommer Simle-Dorthe løbende forbi Vinduerne, smækker Døren op og raaber »Bolette, Bolette! Grisen er løbet fra Børnene ude ved vort.«

Stakkels Bolette, hun maatte smække Forklædet over Bordet, brede sig, slaa med Armene og raabe: »Løb, Dorthe, alt, hvad du kan, og sig, at de bare kører og la'r Grisen løbe!«

KRIGENS AAR

Saa kom de strenge Krigsaar, som lagde sit haarde Tryk over alt og alle. Den ældste Søn maatte straks af Sted; den næste haabede paa Fritagelse, da han paa Grund af Svaghed i Brystet var kasseret paa Sessionen, men saa kom der Bud efter Reserverne, og ogsaa han maatte af Sted. Brødrene mødtes i Fredericia Dagen før 6. Juli, den yngste staaende bleg som et Lig op ad et Plankeværk og kaste op. Broderen raabte i Forbifarten: »Stram dig op og gaa med!« Faa Skridt gik han og saa da en Kugle gennem boret Plankeværket. Senere maatte det yngste Mandskab af Sted, og den unge Karl, der nu stod med Plejlen, maatte lægge den »uden Ophold«. Sparstomt kom Efterretningerne hjem, Angsten var det alt overskyggende i Hjemmet i alle tre Aar. Bedstemoders skrantende Helbred blev til alvorligt Sygeleje, ustandselig talte hun om Drengene. Da kom der Brev, at Krigen var slut, og begge hendes var i Live, og hun foldede Hænderne med et: »Gud ske Lov og Tak, saa gaar det jer nok godt alle, om ogsaa jeg rejser.« Dagen efter, den 3. August 1850, døde hun med Haanden paa sin yngste Søns Hoved, han var 13 Aar.

Naar jeg til Slut vilde samle mit Indtryk af Hjemmets Aand, saa synes jeg at maatte sige det med disse Ord: Arbejdsomhed, Nøjsomhed, Tilfredshed og Guds frygt.

A. M.

E F T E R A A R

Som en lille lystig Flaade
 af smaa bitte brune Baade
 møder jeg de første Blade
 i den regnvejrsvaade Gade.

Som en dristig Viking-Skare,
 der vil ud i Verden fare,
 der vil Eventyret friste
 eller gaa til Bunds og briste.

Lad os bare Flaaden følge
 over Pyttens bitte Bølge,
 lad os hejse vores Anker,
 sejle bort fra Regnvejrstanker,

sejle bort paa lyse Drømme
 fra en Gades triste Strømme,
 sætte mod det fjerne Styret
 og saa digte Eventyret.

TAGE CHRISTIANSEN.

ESTHERHØJSTENEN

ET GJENFORENINGSMINDE

VED SOGNEPRÆST BAGGER - ASNÆS

Vi havde i Asnæs Sogn under Krigen holdt os i saa nær og levende Forbindelse med vore sønderjyske Landsmænd, som det under de Forhold var muligt. Saaledes i Krigens sidste Aar med den lille Krigsfangekoloni i Jurjeff i Rusland, hvor vi bl. a. havde haft den Glæde med Tilslutning af de andre Sogne i Odsherred at kunne hjælpe Sønderjyderne til en haardt tiltrængt Kirke- og Forsamlingssal. Da saa Fangerne efter Krigen var for hjemgaaende og en Overgang var bleven spredt omkring i Kongeriget, havde vi haft flere af dem — alle brave unge Sønderjyder — boende for kortere eller længere Tid i vort Sogn og hjulpet nogle af dem efter Ønske paa Højskole. Og sidst, men ikke mindst, havde vi i 1919 haft den Glæde i vort Sogn at tage imod 36 sønderjyske Børn, hvoraf de fleste siden kom igjen Aar efter Aar.

Paa Baggrund af disse rige personlige Oplevelser i den sønderjyske Sags Skæbnetime maa man kunne forstaa, hvor dybt Glæden over Gjenforeningen maatte gaa i vort Sind, og at det maatte være os en hjertelig Trang at kunne give den et saa rigt og festligt Udtryk som muligt. Et selvbestaltet Udvalg paa 20—30 Mænd og Kvinder fra hele Sognet havde da ogsaa haft travlt med at forberede en Gjenforeningsfest og allerede udført et stort Forarbejde. Men saa kom Efterretningen om det for de fleste uventede triste Resultat af Afstemningen i 2den Zone, og dermed var det givet, at Festens Karakter maatte væsentlig forandres. Det var blot Spørgsmaal: Hvorledes?

Da Udvalget en Aften hen paa Forsommeren var samlet i Asnæs Skole for at træffe en Afgjørelse, skete saa det, der for dem, der var med, vil være uforglemmeligt. Det blev foreslaaet og strax vedtaget, at vi vilde rejse en Gjenforeningssten i Sognet. Men det glædeligt overraskende var, at, da det derefter blev foreslaaet at rejse Stenen paa Sognets højeste Punkt, Estherhøjs 85 m høje Top, og Fru Katrine Wiggers Nielsen, Høve Brugsforening, derefter foreslog, at saa skulde det være »Troldestenen« paa Høve Strand (senere af Sagkund-

skaben anslaaet til en Vægt af ca. 45,000 Pund), der skulde flyttes derop og gjøres til Gjenforeningssten, mødte det strax begejstret Bifald. Man talte naturligvis ogsaa om Vanskelighederne og Bekostningen; men det kom helt i anden Række. Hovedsagen var, at det skulde være *denne* Sten paa *denne* Plads, og saa godt havde den Tanke fænget, at flere af Deltagerne, skjønt det var bleven sent, strax cycledede til Høve Strand, tog Stenen i

Øjesyn og lovede hinanden, at *kunde* den flyttes, saa *skulde* den flyttes, selv om det, hvad vi naturligvis var klar over, vilde blive endog-saa meget dyrt. Men vel at mærke, vi vilde ikke have Stenen ført op paa Lastbil, hvad Falck, da vi senere forhandlede med ham, holdt stærkt paa. Nej, ved Haand- og Hestekraft skulde det ske, som Skik har været i Danmark fra Arilds Tid. Og saa skulde alt Arbejdet ydes frivilligt og gratis, ligesom de nødvendige Pengemidler skulde

Paa Stenens Bagside staar der: »Beboere i Asnæs Sogn satte denne Sten.«

tilvejebringes ved en Husindsamling, at det med fuld Føje kunde siges: »Beboere i Asnæs Sogn satte denne Sten.«

Det er ikke rigtigt, naar det gjentagne Gange er bleven skrevet, at Stenen er den »Troldesten«, hvormod Sagnet fortæller, at en Trolde slyngede den fra Sjællands Odde mod Faarevejle Kirke. *Den* Sten hører Faarevejle Sogn til. Men om *vor* »Troldesten« hedder det, at, da Asnæs Kirkes Klokker lod deres Malmrøst lyde, flygtede Trolde i Estherhøj i Huj og Hast bort, idet de i Forbifarten forvarede Nøglen til Højen under den Sten paa Stranden, som nu altsaa har faaet sin Plads paa Højen. Det er saaledes ikke en Sten, som blot har Værdi efter, hvor mange Skærver den indeholder. Men Slægt efter Slægt har fra Barnsben hørt Sagnet om Stenen. Det har været indvævet i Sognets og Sognefolkenes Liv. Og man kan derfor forstaa, at naar Asnæs Sogns Beboere vilde sætte Gjenforeningen en ikke blot smuk og anselig, men for dem selv dyrebar Mindesten, maatte det blive »Troldestenen«, Valget faldt paa.

Og Pladsen at sætte den paa, kunde heller ikke være valgt bedre. Jeg havde nær sagt, at Estherhøj var den

eneste fuldt værdige Plads til Anbringelse af Sognets Gjenforeningssten. Staar man deroppe en Sommerdag i klart Vejr, har man Odsherred, det vidunderligste Stykke Danmark udbredt som et Rundskuemaleri for sine Øjne. Mod Nord Sjællands Odde med et Glimt af Kattegat paa den ene Side og paa den anden Side Sejrsbugten, kranset af Lyng og Skov og høje Bakker. Med Højby, Vig, Asminderup og Egebjerg Kirker som faste Holdepunkter i Landskabet, og strøet omkring Gaard ved Gaard og Hus ved Hus, hvidkalkede og straataekte, en Fryd for Øjet. Og mod Syd frugtbart Agerland og saftiggrønne

Enge, Boel ved Boel med Asnæs, Faarevejle, Svinninge og Kundby Kirker i den nærmere og fjærnere Horizont. Og ikke at forglemme et Glimt af den før saa vidtstrakte Lamme-fjord, der har maattet afgive sin Bund til Jord for Egnens

Børn, at hvad udad tabtes, kunde indad vindes. Men paa Estherhøj staa nu altsaa Gjenforeningsstenen, synlig vidt omkring i Odsherred, og vidner, at, hvad udad tabtes, blev dog vundet tilbage, — da Gud i sin Naade lod Underet ske.

Med selve Flytningen af Stenen gik det saaledes til:

14 Dage efter det nævnte Møde i Asnæs Skole var alt organiseret, saa Arbejdet kunde begynde, ledet af 2 kyndige Mænd fra Redningskorpsets Ingeniøraftdeling, hvem der var tegnet en Garantium paa 4000 Kr. For at faa Sognets unge med, havde man ordnet det saadan, at Arbejdet saa vidt muligt skulde henlægges til om Aftenen efter Kl. 7, og de mødte saa talrigt, at der altid var Mandskab nok, en Gang over 100, endda i øsende Regnvejr. I alt blev der ydet 3688 frivillige Arbejdstimer. Og af Hestekraft 288 frivillige Arbejdstimer. Altsammen gratis.

Arbejdet begyndte den 16de Juni, idet 10 Mand den Aften gravede Stenen fri og planerede det første Stykke af Strandbredden. Derefter blev Stenen anbragt paa en

Slæde, ført frem over svære Ruller paa et dobbelt Plankeunderlag og trukket af et Skibsspil med dertil hørende Taljeværk. Et godt Stykke Arbejde blev udført af Frederiksberg Sanatoriums 130 Dreng, idet de med deres Skovle flyttede Mængder af Sten til Udjævning af Forstrandens stærke Hældning. Da Stenen var ført et Par Hundrede Meter frem, maatte de svære Ruller fornyes og blev siden atter og atter fornyede. Naaet frem til den faste Hovedvej gennem Skoven, blev Stenen anbragt paa en Blokvogn (60 Kr. i Leje om Dagen) og rullede nu raskt videre. Da man forsøgte at fjærne Plankeunderla-

get, gik de 0,4 m brede Hjul igjennem Vejbanen, og det kostede en halv Times anstrængende Arbejde at faa Vognen bragt op paa Plankerne igjen. Endelig naaede den ud paa Landevejen, trukket det sidste Stykke Vej af 8 Mand, de 130 Dreng

Sanatoriets Dreng for »Troldestenen«.

S. Bay fot.

og 2 Spand Heste. Nu fjærnede man igjen Plankeunderlaget, og denne Gang holdt Vejbanen.

Tirsdag den 22nde Juni maa være uforglemmelig for dem, som den Aften overværede »Troldestenen« Transport op gennem Høve Stræde. Tusinder af Mennesker var strømmede til fra nær og fjærn og fyldte de mægtige Skrænter langs Vejens Sider. 11 Spand prægtige Heste blev spændt for Vognen, og 3—400 Par Hænder greb fat i de mægtige lange Tove, som var fastgjort til den. Og nu var det store Spørgsmaal, som holdt os alle i Spænding: »Vilde det lykkes at faa Stenen op?« Jeg stod nede ved Vognen, da Signalet blev givet, og saa, at det var Menneskehænderne, der satte den i Bevægelse. Naturligvis, for Hestene havde ikke kunnet gjøre det. De kom først efterhaanden, Par efter Par, i Træk, og hvor Stigningen var størst, blev det saa dem, der gjorde Udslaget. Men *vore* Hænder havde ikke kunnet undværes. Det var meget forskellige Hænder, men alle villige. Der var Sammenhold, og Sammenhold gjør stærk. Der er altid en Vej frem, hvor mange vil det samme og besjæles af

Begejstring derfor. Det kan ikke mindst Sønderjydernes Historie lære os.

I Løbet af et Kvarter var Vognen næsten oppe. Men i sidste Øjeblik tvang de mange Biler og Cykler, der havde samlet sig ved Thinghuset, Heste og Vogn for nær ind mod Skrænten paa Vejens modsatte Side, og Hjulene gik igjennem til Navet. Det saa kritisk ud. Men efter tre Kvarters Forsinkelse rullede Vognen videre, takket være Falck, og naaede sit Bestemmelsessted, Marken ved Estherhøjs Fod. Her blev Stenen den næste Dag igjen anbragt paa Slæde med Ruller paa et dobbelt Plankeunderlag, og i de følgende Dage gik det saa langsomt op over Græsmarken, Nord og Vest om Højen. Endelig den 26nde Juni Kl. 9½ Aften var Stenen bragt paa Plads paa sit støbte Fundament paa Estherhøjs Top, og da sang de mange Men-

nesker, der havde forsamlet sig: »Der er et yndigt Land«, idet de blottede deres Hoveder. Stenen havde da tilbagelagt ca. 2500 m, hvoraf 1400 med en Stigning paa 85 m. Flytningen havde taget 11 Dage, og den alene kostede 3844 Kr. foruden alt frivilligt Arbejde, som var ydet.

Der staar paa Stenen følgende Indskrift:

*Døren stængtes — Magten kued.
Hjærter længtes — Haabet lued.
Gud det ledte — Tro var fast.
Underet skete — Lænken brast.*

Den skyldes Pastor N. A. Jensen, Møgeltønder. Tegningen med Løven, der har sprængt sin Lænke, skyldes Kunstmaler Troels Trier, Vallekilde. Stenhuggerarbejdet er udført af Firmaet Knudsen og Søn, Holbæk.

Naar jeg henvendte mig til Pastor Jensen om en Indskrift til vor Sten, skyldtes det den nære Forbindelse,

vi havde haft med ham i den sønderjyske Sag. Men jeg bad ham lade Indskriften tydelig si-ge, som den gjør, at »Gud det ledte, Underet skete« til vort Folks store Lykke. Hans var Æren. I Overensstemmelse dermed vil jeg slutte

Den store Dag.

S. Bay fot.

dette Mindeblad om Estherhøjstenen med det Ønske og den Bøn: Gud holde sin Haand over Danmark, vort Land og vort Folk. Hans er Riget, Magten og Æren i Evighed. Amen!

WALD. W. BAGGER.

LIVET

Et af L. C. Nielsens sidste Digte, skrevet i Lumbsaas og ikke tidligere offentliggjort.

Er Livet Ret og Uret?
Sort eller hvidt, ondt eller godt?
Ak, Du, hvis Sjæl jeg kalder paa —
Livet vil *leves* blot!

Og den, som følger Livets Bud
og lever af sit Hjerte,
om han er god, om han er slet —
han ejer Livets Ret!

Lad dømmme, hver som vil og kan,
som ikke ser,
at Domme er kun Flintesten
i Livets skrøbelige Ler.

Den store Kunstner tager dem
og kaster dem i Krogen
og former i det bløde Stof —
og dømmmer aldrig nogen.

L. C. NIELSEN.

En Lumbsaas-Digter

Forfatteren L. C. Nielsen in memoriam

Det er sagt saa tit, at Odsherred i sin Natur ejer en Afveksling, som man ikke andre Steder i vort Land finder Magen til. Men ingen kender dog denne Rigdom til Bunds, som ikke fra Lumbsaas' høje Aas har set Himmel og Jord og Hav mødes, tungt og mildt i Syd, vildt og barsk i Nord. Lavt og øde, klædt i Lyng og fattig Ager breder Landet sig i Syd, hvor Sejrbugten slikker paa den bløde Bred — blød i sin Runding fra Lumbsaas til Høve, blød i sin Bund, hvor Sand og Græsjord mødes. Men selv Sejrbøgt kan vise sine hvide Tænder og staa i Skum helt ud til den lange Ø. Og faa Steder har man Lejlighed til at se saa afvekslende og pragtfulde Skyformationer, som dem, der presses ind over Bugtens lave Land mellem Aasen og de fjerne Bakker ved Høve. Langt borte fra strækker disse Bakker sig mod Nord; ved Bredden af den lille Nekselø Bugt, ikke langt fra Odsherreds sydvestlige Grænse, dér rejser Vejrhøj sine skovklædte Højder, og de fortsætter sig over Veddinge Bakker til Høve, hvis bekendte

»Stræde« er som et Pas mellem det sydlige og det nordlige Odsherred. Som en Kæde af blaa Bjerge ligger de for dem, der bor mod Nord; her til naar Øjet, saa kan Drømmen tage fat.

Helt anderledes er det Land, der fra Lumbsaas sænker sig mod Nord. Her er ingen vege Linier og ingen »blaa Bjerge«. Stolt og barsk hersker Kattegat, og dog har Kysten ogsaa her sin Ynde. Stejl og vejrbitd trodser Klinte-Bakken Havets Vælde og tager paa den ene Side Stødet af for den kønne og stille Sonnerup Skov, hvor Solpletterne glitrer i Mos og Lyng mellem slanke Græner. En Idyl for sig, kun lidet befærdet af Mennesker. Forbi Lumbsaas rejser Kystlinien sig bag den hvide Strandbred i maleriske Skraaninger, der kulminerer ved Ebbeløkke Bakker. Her udfolder det nordlige Odsherred al sin Skønhed; nedenfor de med Krat og paa sine Steder Lyng bevoksede Skraaninger skyller Nordstrands salte Bølger ind mod Sand og store Sten; mod Øst glimter Klintebjerg, og til den anden Side rækker Odsherred sin lange Arm mod Vest og Nord i Sjællands Odde.

Intet Under, at de Fremmede, der er kommet til den lille venlige Kirkeby paa Aasen, har faaet Lyst til

at blive paa Stedet. Aar efter Aar er de kommet tilbage — og ingen af de første røbede for andre, hvilket herligt Sted de havde fundet. Men dog voksede Skaren, og hver Sommer er der bl. a. en hel Kunstnerkoloni, der trofast har holdt til i Lumbsaas — til Glæde for dem selv og for deres mange Venner paa Egnen.

Og blandt disse Fremmede, der en Dag fandt Vej til Lumbsaas, var Digteren L. C. Nielsen.

Herom fortæller en af hans gode Venner, Lærer Hermansen i Lumbsaas.

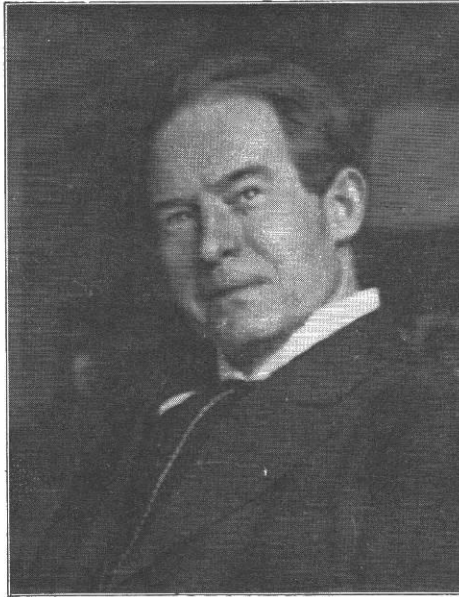
L. C. NIELSEN I LUMBSAAS

I Aaret 1916 købte L. C. Nielsen et lille Hus i Lumbsaas. Han fortalte selv om, hvorledes han, netop da han paa en Udflugt til Odden var kommen til dette Hus, blev saa betaget af Egnens Skønhed, at han udbrød: *Her vil jeg bo!* Det traf sig saa heldigt, at Huset kunde købes, og saa kom han til at bo der. Meget smukt er her. Oddenvejen løber lige forbi paa Aasens Rand. Bakkerne falder fra den stjelt mod Syd, breder sig ud til et Stykke frugtbart Agerland med Huse og Gaarde og ender i en Række smaa, kuplede Bakker helt nede ved

Sejrbugten. Mod Vest fortsætter Lavlandet sig langs Aasen og bliver til Oddens lange Tunge, der herfra ses i hele sin Udstrækning til den yderste Spids, Gniben. Kattegattet svøber sig om Landet mod Nord, skimtes over den yderste Rand mod Vest, og mod Syd breder den skønne Sejrbøgt sig ud, hvis Kystlinie i en vidunderlig Runding strækker sig mod Nord for til sidst at løbe sammen med Bakkerækken ud for L. C. Niensens Hus.

Dette er Landskabet. Har man dertil set Sols og Skyers skiftende Spil over Vand og Agre i Vaar og Høst, oplevet Vinterens ubeskrivelige Farverigdom, hørt Vandenes uophørlige syngende Brus mod Kysten, kan man ikke andet end give Digteren Ret: her er skønt at bo.

Huset er lille og gulkantet med grønne Skodder om de smaa Vinduer. Stuerne er smaa og indrettede som rigtige Bondestuer. I den største midt i Huset med Vinduer mod Øst og Vest er der et hvidskuret Bord med Bænke om. Der er Hjørneskabe og Dragkiste og gamle Arm-lænestole med flettede Halmsæder eller hvergarnsbetrukne Hynder. Til Huset hørte en lille Have, som han gentagne Gange udvidede ved Køb af tilliggende Jord. Den blev omhegnet med Pallisaderækværk, Tjørn og anden haardfør Lævækst og tilplantet med mange Frugttræer, Frugtbuske og Blomster. Han elskede denne Plet Jord, som nu var hans, og naar han om Sommeren boede her, passede han den selv: saaede, lugede og gravede; var han fraværende, sendte han udførlige Instruktioner

om, hvad der skulde udføres. Paa det hvide Bord i Stuen stod altid en Skaal med Blomster fra hans egen Have.

Da L. C. Nielsen første Gang kom hertil, var han meget svag efter en svær Sygdom, og det var først, efter at han var bleven fuldstændig frisk og sund igen, han kom i Forbindelse med Befolkningen her. Men da blev det ogsaa en Forbindelse, der varede til hans Død. Han blev som en af vore egne og tog levende Del i Egnens Rørelser og Begivenheder, baade smaa og store. Jeg husker hans Optræden ved en Brugsforeningsgeneralforsamling, hvor man paa Grund af Krigstidens Restriktioner skulde tage Standpunkt til den Skæbne, der burde blive Foreningens Spiritusbeholdning til Del, og hvor han overfor Tørlægningstilhængerne, der paa deres Maade jo vilde værne særlig Ungdommen mod at falde i Fristelse, iltert hævdede, at man selvfølgelig maatte opdrage baade Ungdommen og sig selv til at opføre sig sømmeligt. — I 1918 gik man i Lumbsaas i Gang med at oprette en Bogsamling. Man oprettede en Forening, hvis Kontingent skulde danne Grundlag for Bogindkøbet. L. C. Nielsen var straks med i Arbejdet. Han deltog saaledes i Mødet, hvor man udarbejdede Lovene, og han skaffede paa festlig Vis en betydelig Pengesum til Bogsamlingen. Sammen med Fini Henriques, der var blevet hans Nabo, foranstaltede han nemlig en Aftenunderholdning, hvis hele Indtægt skulde gaa til Bøger. Forsamlingshuset var stuvende fuldt den Aften — over 300 Mennesker var kommet for at høre og se disse to udmærkede Kunstnere, og det blev en stor Oplevelse for os alle. L. C. talte om Musik og Komponister, især om Fini, og Fini spillede, spillede, som nu kun han kan spille, naar han er i Humør, og i Humør det var han og blev det ikke mindst ved L. C.s maliciøse, inciterende Causeri. Det er ikke for meget sagt, at der var elleve Jubel over de to — og Bogsamlingen fik over 300 Kr. i sin Kasse.

*

L. C. og Fini — ja, det er et Kapitel for sig, et Drama, der begynder som en lys og lykkelig Morgenstund med Fuglesang og grødefuld Varme, bliver som en Sommerdag kan blive det til slemt Uvejr med Torden og Lynild, og ender i graa Taages gølge Klamhed, naa, ender knap saa trist, for de fandt dog hinanden igen efter Uvejret og blev Venner igen til sidst.

De havde herude paabegyndt et Samarbejde, hvoraf der skulde fremgaa en Opera, der skulde handle om og hedde »Tasso«. L. C. havde engang lovet at skrive en Operatekst til Fini; han ønskede nu at faa den, og L. C. opgav af den Grund en Rejse til Grønland, han ellers havde faaet Tilbud om. Grønland var den Gang aktuelt, det var i Tiden omkring Kongens Besøg deroppe, og L. C. vilde gerne have frembragt nogen grønlandsk Lyrik; men nu blev han altsaa hjemme og tog fat paa »Tasso«. Og til at begynde med saa det ud til at gaa straalende med Samarbejdet. De var daglig sammen, talte om Emnet og skrev løs. — Men desværre

revnede det jo. Grundene skal jeg ikke komme ind paa her; jeg kender vist heller ikke dem alle, og den dybeste kender maaske slet ingen, uden de selv, hvis de kender den. Forskelligt kom dem imellem, og Arbejdet gik i Stykker. Venskabet mellem dem fik et svært Skaar, men det heledes igen, og de kom igen hos hinanden som Venner. Gang paa Gang udtalte L. C., baade naar Fini hørte det, og naar han ikke var til Stede, sin Tro paa ham som det store musikalske Geni, af hvem han altid ventede det største, og Fini udtalte ved L. C. Niensens Død, at de var Venner igen, at alle Uoverensstemmelser var glemte, og at han satte L. C. Nielsen umaadelig højt, baade som Kunstner og Menneske.

*

L. C. gik ind og ud i vore Hjem, og han var altid velkommen. Han kom som et frisk og farende Vejr; der var Sol i hans røde Haar og levende Lys i hans smaa staalblaa, skarpe Øjne. Vred kunde han blive, og da stod der Gnister om hele hans tætte lille Person. Blødsøden var han aldrig mod sine Venner — han fremsatte svære Beskyldninger mod Sind og Hjerter, fandt besynderlige Motiver for vore Handlinger, haanede kraftigt og skældte ypperligt ud; altid drillende, æggende til Modsigelse, og særdeles tilpas, naar Modparten var i Stand til at give godt igen. Mennesker maatte han have om sig, derfor kom han til os og saa gerne, at vi igen kom til ham. Han var en næsten lidenskabelig Fortæller. Et Ord, et Spørgsmaal kunde være nok, saa tog han fat og fortalte: Jævnt og ligetil, med sikkert og knapt Ordvalg. Tonefald og Gestus fulgte Skildringen som Farver og Skyg-

Ved Nordstrand.

ger, deres eget Liv fjøede Led til Led, Træk til Træk — og Billedet, Tildragelsen, Mennesket, hvad det nu var, stod der levende og klart som oplevet, kendt af os selv. Det var en Ordets Mester og Elsker, der havde talt og givet os en uforglemmelig Oplevelse.

En Dag saa jeg paa hans Bord nyligt skrevne Digte og Ark med Korrektur til »Thurahs Park«; han læste nogle af disse Digte for mig, med lav og bevæget Stemme; det var om hans Barndoms Have dernede paa Hindholm, de handlede, Haven, som den gamle, lidt sære Lærer Thurah passede og elskede, og han fortalte dertil om sit Hjem dør, om Faderen, Kaptajn Nielsen, om Stephansen og Budde, om Søskendeflokken, der legede under de blomstrende Træer. Thurahs Park er ikke mere, sluttede han, dens Træer er fældede, og Pladsen bruges til andre Ting; men i Bogen er der sat den et Minde, fordi den er Begyndelsen til mit Danmark! dør begyndte *det* at gro i mit Sind, som siden blev min Kærlighed til den hele store Have: mit Land.

L. C. Nielsen havde i de sidste Par Aar været meget syg. Han havde haft gentagne Anfald af Hjerneblødning og led meget af Hovedpine og Stivhed i sine Lemmer. Han kæmpede beundringsværdigt mod Følgerne af Sygdommen og *ville* være rask igen. Efter Juledagene 1929 rejste han for sidste Gang fra Lumbsaas for efter et Ophold i København at tage til Italien. Ved Afskeden sagde han: Jeg kommer igen, I slipper ikke af med mig;

jeg kommer »med Sejr i min Haand og Sejr i min Fod, med Sejr i alle mine Ledemod«. Og han slog ud med sin Haand som en Fyrste, der tager Afsked med sit Folk og drager i Leding. —

*

Det Menneskeliv, han levede iblandt os, et Liv i Kamp: personligt, mod Sygdom, Sorger, tit mod Fattigdom, i sin Kunst, mod alt menneskeligt ondt, især mod Lavhed og Fejghed; for Renhed, Skønhed og Sandhed, i dyb og ægte Kærlighed til sit Folk og sit Land, med ukueligt Mod og med Mands Vilje til Sejr for sig selv, for os alle — det Liv er blevet saaledes sammenknyttet med vort eget, at han vil leve i vore Hjerter og Tanker, saa længe vi blot selv lever.

Han skrev engang:

Ikke et Haab, om det aldrig indhentes, forspildes.

Liv har det født, ledet til Handling og Kraft.

Hellere i Higen forvildes, end aldrig at ville og vove;

hellere daadsprængt dø, end sove!

Thi ingen ved, hvilkc Frø der vugges i Land af en Viljes vidtvandrende Vove!

Vel, han var en Mand, der kastede Frø-korn paa Voverne — maatte de bære Frugt i vort Sind, da har han, hvad bedre er end en Grav iblandt os, var den end i hans egen Have!

CHR. HERMANSEN.

Det er ikke her Stedet til en Redegørelse for den store og værdifulde Samling af Digte, Kantater, Fortællinger o. s. v., hvormed L. C. Nielsen har ridset sit Navn i Litteraturens Historie som en af Tidens bedste. Men i en Tid, hvor saa megen tynd Poesi og overfladisk Rimklang faar Lov at løbe rask fra Skrivebordsskuffen til Forlæggeren, er det dog værd at mærke sig, hvor denne Digter arbejdede med sit Stof. Han kunde i Dage og Uger kæmpe med en Idé, før han fandt, hvad han selv kunde godkende. Og streng var han i sine Krav. Ikke blot skulde Ordene staa som mejslede; de skulde ogsaa bære det ægte Præg af hans Personlighed — et uroligt og lidenskabeligt Sind, paa engang haardt og følsomt, ofte bittert, altid tørstende efter Skønhed. Og hvor personlige hans Digte end kan være, saa ejer de dog altid det Perspektiv, den almene Menneskelighed, der faar dem til at gribe os alle.

Blandt hans smukkeste Digte er dem, der er skrevet om og til Børn — i Samlingerne »Hanne« og »Rejsen til Rom« og andre, ofte til sine egne Børn. »De sejler over Gulvets Sø — paa gule Sofapuder — og ankrer ved en gylden Ø — af Sol fra mine Ruder —«. Men saa kan

Digteren ogsaa pludseligt standse midt i de »Rejser«, de sammen gør hjemme i Stuen — »Ak Rom! Ak Rom! — Min lille Dreng, — vi kan ej rejse længer, — fordi din Far faar Vandringsvé, — hver Gang han faar det Land at se, — hvorved hans Længsel hænger.«

Hvor L. C. Niensens Digte er skrevet, er vanskeligt at sige, da han bestandig var paa Rejse og altid skrev. En Del er skrevet eller blevet til i Lumbsaas; deriblandt en stor Del af »Thurahs Park«. Med denne Bog slutter Kredsløbet, her er han igen i Barndommens Have: »Om alle Østens Haver — yppigt foran mig laa, — hvad var de mod den Have, — min Barndoms Somre saa!«

Drevet af sin evige Længsel og nødet dertil af sin Sygdom fulgte han endnu engang Trækfuglenes Kalden og »sejled mod Syden, mod Solen, hvor Livet ustandseligt gror«. Og det skulde ikke ske, som han havde ønsket i et Digt engang dernede: »Skal jeg dø, lad mig dø i mit eget Land, med mit Blik i et Blik, som jeg kender — skal jeg dø, lad mig dø mellem Venner!« Han

døde dernede i det fremmede, just som han var begyndt at »drikke Sol« og var lykkelig ved Tanken om atter at blive sund.

»Mit Liv gik op, mit Liv gik ned,
mit Liv gik aldrig lige.
Men engang falder det dog, jeg véd,
til Ro i Regnbuens Rige.

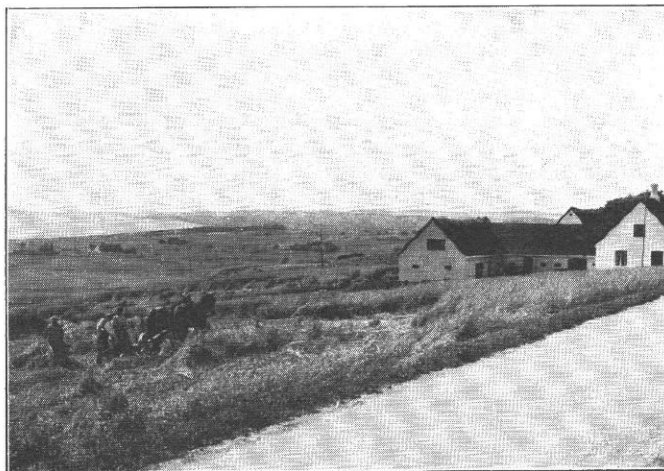
Det var L. C. Niensens Ønske at blive begravet i sin Have i Lumbsaas; det viste sig imidlertid ugørligt at faa det ordnet, da der ikke forelaa noget skriftligt derom, og maaske var det godt saaledes.

Men hans Minde vil leve i Odsherred, hvor han fandt et Hjemsted. Man vil huske hans Hjælpsomhed overallt, hvor man bad ham være med, og den Hjælp, han gav de unge, der skulde frem paa Kunstens Vej. Og hvem der har været Gæst i hans Hus vil ikke glemme, hvor han kunde give en Fest baade Indhold og Glans, og hvor meget han vidste at fortælle.

Han holdt af sit Hjem deroppe paa Aasen med den vide Udsigt, og han længtes derud, naar han var borte derfra. Han var en af de mange, der ikke kunde slippe Odsherred igen, da han først havde lært det at kende.

Og maaske træffes den største Kærlighed til Odsherred netop hos os, der kun en kortere Tid af Aaret kan færdes deroppe.

TAGE CHRISTIANSEN.

Udsigten fra L. C. Niensens Hus mod Odden. S. Bay fot.